

**Krajský úřad – Jihočeský kraj
Odbor školství, mládeže a tělovýchovy**

**DLOUHODOBÝ ZÁMĚR
VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJE
VZDĚLÁVACÍ SOUSTAVY
V JIHOČESKÉM KRAJI
NA OBDOBÍ 2006-2009**

Zpracováno: v souladu s § 9 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

**Schváleno usnesením
č. 187/2006/RK dne 21.2.2006
č. 21/2006/ZK dne 7.3.2006**

Březen 2006

DLOUHODOBÝ ZÁMĚR

Odbor školství mládeže a tělovýchovy KÚ v Českých Budějovicích předkládá Zastupitelstvu Jihočeského kraje ke schválení Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji (dále jen DLZ kraje).

DLZ kraje je zpracován v souladu s § 9 zákona č. 561/2004 Sb., v platném znění.

§ 9

(1) Ministerstvo zpracovává dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky, projednává jeho návrh s příslušnými ústředními odborovými orgány, příslušnými organizacemi zaměstnavatelů s celostátní působností a s kraji, předkládá jej vládě ke schválení a zveřejňuje jej způsobem umožňujícím dálkový přístup. Vláda předkládá dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu k projednání.

(2) Krajský úřad zpracovává v souladu s dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji a předkládá jej ministerstvu k vyjádření. Část dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji, týkající se vzdělávání ve školách a školských zařízeních zřizovaných krajem, předkládá rada kraje zastupitelstvu kraje ke schválení. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji je vždy zveřejňován způsobem umožňujícím dálkový přístup.

(3) Dlouhodobý záměr podle odstavce 2 obsahuje analýzu vzdělávací soustavy v kraji a stanovuje na základě předpokládaného demografického vývoje, vývoje na trhu práce a záměrů dalšího rozvoje kraje zejména cíle a úkoly pro jednotlivé oblasti vzdělávání, strukturu vzdělávací nabídky, především strukturu oborů vzdělávání, druhů, popřípadě typů škol a školských zařízení a jejich kapacitu a návrh na financování vzdělávání a školských služeb v kraji.

Poznámka:

Jelikož DLZ kraje byl zpracováván v roce 2005 a práce byly ukončeny k 30.12.2005, jsou v textu materiálu používány názvy škol a školských zařízení platné do 31.12.2005.

OBSAH

I.	Změny ve společnosti a vzdělávání, regionální specifika rozvoje společnosti, ekonomiky a trhu práce a jejich vliv na další rozvoj vzdělávací soustavy v kraji	1
I.1	Ekonomicko sociální rozvoj, financování a vzdělávání ve specifických podmínkách regionální politiky kraje	2
	<i>Hlavní charakteristiky trhu práce v kraji a jeho vliv na vzdělávání</i>	2
	<i>Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti</i>	3
	<i>Výdaje na školství ve vazbě na celkové výdaje kraje</i>	5
	<i>Další zdroje financování – programy a fondy Evropské unie</i>	6
I.2	Politika rozvoje vzdělávání v kraji v kontextu s politikou ČR	9
	<i>Soulad DLZ kraje s DLZ ČR a odchylky od celostátní politiky vzdělávání včetně zdůvodnění</i>	9
	<i>Vnitřní proměny vzdělávání v kraji</i>	9
	<i>Změny oborové struktury středních škol a vyšších odborných škol v kraji ve vazbě na trh práce</i>	10
I.3	Spolupráce s obcemi s rozšířenou působností	11
II.	Výchozí stav a strategie rozvoje	11
II.1	Vyhodnocení prioritních směrů, úkolů a rozvojových programů z let 2003 až 2005	11
II.1.1	Naplnění předpokládaného financování prioritních směrů a k nim vedoucím prioritním úkolům	12
II.1.2	Naplnění rozvojových programů	12
II.2	Souhrn nejdůležitějších cílů a úkolů pro další období 2006 – 2009 v Jihočeském kraji	14
II.2.1	Celoživotní učení pro všechny a jeho realizace	15
II.2.2	Zkvalitnění a modernizace vzdělávání	17
II.2.2.1	Rámcové a školní vzdělávací programy	17
	<i>Řešení problematiky multikulturní výchovy, vzdělávání a osvěty v kraji</i>	19
II.2.2.2	Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti jazykové gramotnosti	20
	<i>Spolupráce kraje na jazykových programech MŠMT, vlastní aktivity kraje</i>	20
II.2.2.3	Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti – ICT	21
II.2.3	Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání	22
II.2.4	Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a prevence sociálně patologických jevů	24
	<i>Raná péče</i>	24
	<i>Speciální vzdělávání</i>	25
	<i>Odborná učiliště pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami</i>	26
	<i>Integrace zdravotně postižených žáků</i>	26
	<i>Ústavní a ochranná výchova</i>	29
	<i>Péče o talentované žáky</i>	30
	<i>Prevence sociálně patologických jevů v kraji</i>	31
	<i>Vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů</i>	32
II.2.5	Poradenské a informační systémy	33
II.2.6	Umělecké a zájmové vzdělávání	35
	<i>Základní umělecké školy a záměry v jejich rozvoji</i>	35
	<i>Rozvoj zájmového vzdělávání v kraji</i>	37
	<i>Výměny dětí a mládeže a mezinárodní spolupráce v kraji</i>	39
II.2.7	Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků	40
	<i>Spolupráce s MŠMT, s fakultami připravující učitele a zaměstnavateli při přípravě učitelů z pohledu kraje</i>	40
	<i>Úloha krajů v systému vzdělávání pedagogických pracovníků</i>	41
II.2.8	Další vzdělávání v rámci celoživotního učení pro všechny	42
III.	Přístup ke vzdělávání	43
III.1	Změny v denním studiu a v ostatních formách studia	43
III.1.1	Demografická projekce kraje	43
III.1.2	Řešení optimalizace oborové nabídky škol	45

III.2	Kvantitativní rozvoj vzdělávání na jednotlivých úrovních v denním studiu a v ostatních formách studia stanovený průchodem žáků vzdělávací soustavou	48
III.2.1	Předškolní vzdělávání v mateřských školách	48
III.2.2	Základní vzdělávání	50
III.2.3	Přístup k terciárnímu vzdělávání se zaměřením na vyšší odborné školy	52
IV.	Ekonomický výhled na roky 2006-2009	53
V.	Závěr	53
	<i>Cíle změn v rejstříku škol a školských zařízení</i>	53
	<i>Časový harmonogram změn v rejstříku škol a školských zařízení</i>	54
	<i>Postavení soukromých a církevních škol a školských zařízení v systému školství v kraji</i>	54
	<i>Princip struktury středního školství v obci III</i>	54
	<i>Strategický cíl při změnách v rejstříku škol a školských zařízení</i>	55
	Přílohy	
	- č. 1 Ekonomický výhled na roky 2006-2009	
	- č. 2 Průchod žáků vzdělávací soustavou v období 2003/2004 až 2013/2014	

I. Změny ve společnosti a vzdělávání, regionální specifika rozvoje společnosti, ekonomiky a trhu práce a jejich vliv na další rozvoj vzdělávací soustavy v kraji

Udržitelný rozvoj je nikdy nekončícím komplexním procesem dotýkajícím se všech oblastí činnosti lidí a zejména lidí samotných, jejich životních stylů a vyznávaných hodnot. Udržitelný rozvoj je nemyslitelný bez rovnováhy v oblasti ekologické, sociální a ekonomické.

Jedním z palčivých problémů naší země je její demografické stárnutí. Zvyšuje se podíl lidí v důchodovém věku, ve skupinách produktivních a mladších je situace opačná. Znamená to, že pokud se neuskuteční zásadní důchodová reforma, může se Česká republika (dále jen ČR) dostat do vážných sociálních a ekonomických problémů, které budou mít dopad i do oblasti vzdělávání.

Hustota osídlení v ČR, tedy počet lidí žijících na ploše jednoho kilometru čtverečního, je plně srovnatelná s Evropou. Co se týká rozložení obyvatel ČR v rámci jednotlivých krajů, je Jihočeský kraj s nejnižší hustotou obyvatel v republice. Současným trendem v ČR je zvyšování počtu obyvatel v malých sídlech a stagnace ve městech, což se také odrazí na „hustotě“ škol a jejich dostupnosti.

Od počátku 90. let plynule přibývají studenti na všech typech škol. Rozvíjí se též pestrost vzdělávacích možností. Je stále více otevřen prostor pro pomaturitní, vyšší odborné a vysokoškolské studium.

Očekávaná průměrná střední délka vzdělávání v mezinárodním měřítku v ČR dle údajů OECD za rok 2002 je 16,2 let a v roce 2004 je to již 16,7 let. Ačkoli se v posledním desetiletí prodloužila zhruba o rok a půl a očekává se její další růst, zaostává ČR stále za zeměmi původní patnáctky (EU-15).

Průměrná střední délka vzdělávání je součtem měr účasti na vzdělávání ve všech jednotlivých věkových skupinách, tedy údajů o tom, jaký podíl žáků nebo dospělých se zúčastní vzdělávání. Do výpočtu se podle definice OECD zahrnuje účast ve všech formách formálního vzdělávání.

Je nezbytné vedle středního školství rozvíjet i školství vysoké jak univerzitního, tak neuniverzitního směru.

Zásadně se musí změnit na všech typech škol koncept výuky, musí se změnit v rozvíjení schopností žáků aktivně pracovat s informacemi, získávat je, ověřovat, uvažovat o souvislostech a činit z řady protichůdných informací vlastní závěry. Snad k tomu dopomůže i již schválený nový školský zákon a uplatnění nového pojetí kurikula.

Rovněž schválením zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání nebudeme již pohlížet na vzdělávání pouze jako na přípravu na zaměstnání. Vzdělávání se stane přípravou na život v informační společnosti a povolání je jen jednou, byť velmi důležitou součástí života.

Střední školy v ČR vychovávají natolik kvalifikované absolventy, že mohou vykonávat samostatnou profesi, kterou v jiných zemích vykonávají absolventi terciární úrovně. V tomto se zásadně odlišujeme od převážné většiny zemí EU.

Veřejné výdaje na vzdělávání v ČR jsou v současné době ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi nižší. Např. v Rakousku činí tyto výdaje přes 6 % hrubého domácího produktu, v Dánsku, Švédsku přes 7 %, Estonsku 6 %, v Německu asi 5,5 % HDP, zatímco u nás je to v roce 2004 4,5 % z HDP.

Zásadní změnu v přístupu ke vzdělávací politice si již uvědomují všechny státy EU, v současné době se hledají další vhodné nástroje pro rozvoj znalostní společnosti, výzkumu, nových technologií, včetně jejich finančního zabezpečení.

I.1 Ekonomicko sociální rozvoj, financování a vzdělávání ve specifických podmínkách regionální politiky kraje

Strategickou vizí Jihočeského kraje je být „regionem bohatým, založeným na přírodním a kulturním dědictví předchozích generací, respektující jeho začleňování do Evropské unie, který dosáhne úrovně vyspělých regionů členských států Evropské unie“.

Nenaplnění této vize by při volném pohybu výrobních faktorů v rámci Evropské unie mělo za následek rychlý růst meziregionálních disparit a nežádoucích migračních toků, jejichž negativní projevy by zaznamenal nejen kraj, ale i ČR a nejvyspělejší země Evropské unie.

Strategickým cílem Jihočeského kraje v oblasti vzdělávání je vytvořit sociální, zdravotnickou, vzdělávací a vědeckou soustavu, odpovídající věkovým, sociálním a profesním potřebám regionu, trhu práce, legislativě a standardům EU. Vytvořit funkční, navzájem propojený systém tělovýchovných a sportovních aktivit (včetně společenských i materiálně technických podmínek a celokrajské informační databáze), který bude obsahovat školní tělovýchovu a sport, tělovýchovná a sportovní občanská sdružení, přípravu sportovních talentů a sportovní reprezentaci kraje, podnikatelskou činnost v tělovýchově a sportu i možnosti neorganizovaných pohybových a sportovních aktivit na otevřených sportovištích i v přírodním prostředí.

Konkretizované základní strategické cíle v oblasti vzdělávání, celoživotního učení, sportu a zájmové činnosti dětí a mládeže jsou součástí Akčního plánu Programu rozvoje kraje (AP PRK) na rok 2006.

Hlavní charakteristiky trhu práce v kraji a jeho vliv na vzdělávání

Vlivem výrazných změn ve společnosti a změnou charakteru práce jsou na pracovní sílu kladeny stále vyšší nároky (na úroveň znalostí, vzdělání, na kvalifikaci a adaptabilitu). Zároveň v ČR dochází v posledních letech k výraznému přeskupení pracovních sil mezi jednotlivými sektory.

Za posledních deset let dochází k mírnému poklesu počtu zaměstnanců v kraji, posiluje terciární sféra (podíl tohoto sektoru vzrostl cca o 5 %) na úkor primárního sektoru (podíl tohoto sektoru klesl od roku 1990 na polovinu). Jihočeský kraj kopíruje v tomto směru celostátní trendy. I v následujících letech je předpoklad, že se bude ještě snižovat počet zaměstnanců v zemědělství a poroste podíl zaměstnanců ve službách.

Srovnání Jihočeského kraje a ČR v úrovni vzdělání zaměstnaných osob vyznívá v neprospěch kraje, zejména menším podílem vysokoškoláků a vyšším podílem osob se základním vzděláním. Vývoj však ukazuje postupné snižování počtu zaměstnaných pouze se základním a středním vzděláním s výučním listem a naopak nárůst osob s maturitou a vysokoškolským diplomem.

Pomalá konjunktura v zemích Evropské unie má vliv i na trh práce Jihočeského kraje, kde působí značná část zaměstnavatelů s německým nebo rakouským kapitálem. Zaměstnavatelé se stále více snaží omezovat výrobní náklady cestou stabilizace nebo snižováním počtu zaměstnanců.

Základní charakteristika vývoje nezaměstnanosti

V ČR je statisticky sledována pouze registrovaná nezaměstnanost. Počet obyvatel, kteří nejsou evidováni úřady práce, je pouze velice zhruba odhadován.

Výše průměrné míry nezaměstnanosti za rok 2004 ve srovnání s ostatními kraji ČR byla v Jihočeském kraji druhá nejnižší (6,9 %) za hlavním městem Prahou a po celé sledované období třinácti let byla pod celostátním průměrem (ČR za rok 2004 - 10,3 %).

Se vstupem České republiky do Evropské unie lze očekávat, že bude nadále sílit tlak na růst produktivity práce v podnicích, budou se zvyšovat nároky na kvalitu pracovní síly. Zároveň budou pokračovat organizační změny (u významných zaměstnavatelů České dráhy, a.s.). Výsledkem může být propouštění zaměstnanců a tím další zvyšování míry nezaměstnanosti, ne však výrazné.

Vývoj nezaměstnanosti v kraji

Ukazatel (celkový počet)	Stav k 31.12.					
	1995	1997	1999	2001	2003	2004
Evidovaní uchazeči o zaměstnání celkem	7 362	13 792	23 082	19 162	22 158	23 021
Volná pracovní místa	8 029	6 139	2 434	2 601	2 203	3 239
Počet evidovaných absolventů	-	2 315	3 634	2 960	2 624	2 210
Míra nezaměstnanosti v %	2,0	3,9	6,5	6,0	7,0	7,2

Zdroj: Údaje MPSV

Údaje o počtu evidovaných absolventů za rok 1995 nejsou v ročence MPSV uvedeny.

Do roku 1999 jsou uváděné údaje včetně okresu Pelhřimov.

Míra nezaměstnanosti v roce 2004 je uvedena podle metodiky platné pro předešlá léta. V textu je uvedena podle nové metodiky propočtu míry nezaměstnanosti – 6,9 %).

Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

Vzdělání	Stav			JčK v % 2004	ČR absol. 2004	ČR v % 2004
	1999	2001	2004			
Základní vzdělání a bez vzdělání	5 803	5 580	6 364	27,6	165 861	30,7
Střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem	9 163	8 104	10 277	44,7	240 167	44,3
Střední vzdělání s maturitní zk. a vyšší odborné vzdělání	5 578	4 746	5 513	23,9	117 894	21,7
Vysokoškolské vzdělání	654	732	867	3,8	17 753	3,3
CELKEM	21 198	19 162	23 021	100	541 675	100

Zdroj: Statistická ročenka Jihočeského kraje

Nejpočetnější skupinou evidovaných uchazečů podle vzdělání byli v roce 2004 středoškoláci 68,6 % (z toho s maturitou 23,9 %) a uchazeči se základním vzděláním a bez vzdělání 27,6 %. Proti republikovému průměru je nižší podíl osob se základním vzděláním a naopak vyšší podíl evidovaných vysokoškoláků.

Daleko přesnější obraz poskytuje míra nezaměstnanosti těchto vzdělanostních kategorií (nikoliv jejich absolutní počty). Nejnižší míru nezaměstnanosti mají za rok 2004 absolventi vysokých škol – 2,4 %, dále absolventi středních škol – 6,4 %. Výrazně nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazovala skupina osob se základním vzděláním – 35,3%. Ta se každým rokem zvyšuje (rok 2001 – 22,8 %).

Průměrný věk uchazečů o zaměstnání k 31.12.2004 byl v kraji 36,8 let, v ČR 37,1 let.

K 31.12.2004 bylo v kraji z celkového počtu nezaměstnaných 21,9% mladých lidí ve věku do 24 let (v ČR to bylo 21,4 %).

Pokles počtu evidovaných absolventů je výsledkem rostoucího zájmu mladých lidí o další studium (VŠ, VOŠ). Po vstupu České republiky do EU využívají mladí lidé určité daleko více i zjednodušeného přístupu na trh práce některých států EU (Velká Británie, Irsko, Švédsko) a mají více možností účastnit se programů, stáží a studijních pobytů v členských státech EU.

I přes tento pokles přijímají úřady práce celou řadu opatření k dalšímu snížení nezaměstnanosti mladých lidí do 25 let, zejména absolventů škol, kteří tvoří většinu této věkové kategorie.

Z důvodu prevence je však třeba, aby příslušná opatření přijaly i školy, a to odborně a důsledně vyučovanými tématy „Volba povolání“ na základních školách a „Úvod do světa práce“ na středních školách, a výchovou k návykům, které jsou při vstupu do pracovního procesu nezbytné.

Vedle plnění prioritních úkolů, které se zabývají zvyšováním kvality a flexibility absolventa pro jeho lepší uplatnění v budoucím zaměstnání, je předpokladem k tomu přístup ke vzdělání a vzdělávání. Délka vzdělávání patří mezi důležité faktory ovlivňující dosaženou úroveň znalostí a dovedností mladých lidí. V současné době se pomalu průměrná délka vzdělávání v ČR prodlužuje, cílem je dosáhnout do roku 2009 délky vzdělávání cca 18 let.

Kvantitativní rozvoj vzdělávací soustavy musí ve svém vývoji zohledňovat především limitované finanční zdroje. Transformace vzdělávací nabídky musí být v souladu s trhem práce. Při výměně či zavedení nového učebního nebo studijního oboru musí zákonitě dojít ke zrušení oboru, jehož absolventi jsou evidováni na úřadech práce nejvíce.

Nabídka maturitního studia všech forem by se měla výhledově pohybovat na úrovni 70 % přijatých ke studiu na střední školy. Všeobecné vzdělávání by mělo dosáhnout úrovně cca 25 % ze studií zakončených maturitní zkouškou. Přijímání do učebních oborů by nemělo klesnout pod 30 % absolventů základních škol, aby byl zachován poměr nabídky jednotlivých středních škol na území kraje a pokryta poptávka.

Hlavní charakteristikou současné situace na trhu práce nejen u nás, ale i v řadě dalších zemí světa, je nejistota a nestabilita zaměstnání, u nás komplikovaná stále probíhající restrukturalizací, vedoucí k obtížím při odhadu nosných odvětví, technologických změn, zahraničních investic apod. Oblast vzdělávání reaguje na tyto faktory mimo jiné rozvojem klíčových kompetencí, které jsou předpokladem zaměstnatelnosti absolventů a jejich připravenosti na celoživotní učení, a usiluje o otevřenost vzdělávacího systému, ve kterém by dospělí měli mít možnost doplnění svého dříve získaného vzdělání kdykoliv a způsobem úměrným svému věku a dosaženým znalostem.

Roste počet technických odborníků proti výrobním dělníkům, Mladí lidé jsou znevýhodněni nedostatečnými praktickými zkušenostmi, ale na druhou stranu konkurují starším uchazečům o zaměstnání znalostmi cizích jazyků, počítačovými dovednostmi a větší profesní flexibilitou.

Závěr:

- Jihočeský kraj se dlouhodobě řadí ke krajům s nejnižší mírou nezaměstnanosti v rámci České republiky; k 31.12.2004 byla o 3,4 procentního bodu nižší než je celostátní průměr;
- dlouhodobější tendence ukazují na stále pokračující pokles počtu pracovníků v primární sféře, stagnaci v sekundární, nárůst v terciární a kvartérní sféře;
- zvyšuje se potřeba kvalifikované pracovní síly, z rozborů vyplývá, že čím vyšší vzdělání, tím větší šance na uplatnění na trhu práce a tím lepší dovednosti při hledání zaměstnání;
- hlavní charakteristikou současné situace na trhu práce je nejistota a nestabilita, ve které lépe hledají uplatnění ti, kteří mají obecnější odbornou přípravu a přenositelné dovednosti, se kterými jsou schopni se rychle přizpůsobit. Nově zaváděné obory proto mají převážně tento charakter – např. lyceum přírodovědné, technické, ekonomické, pedagogické.

Výdaje na školství ve vazbě na celkové výdaje kraje

Návrh rozpočtu Jihočeského kraje na rok 2005 byl připravován v době probíhajících jednání o definitivní podobě novely zákona o rozpočtovém určení daní. Nakonec přímé výdaje pro školství zůstaly v kapitole MŠMT.

Celkové výdaje Jihočeského kraje v roce 2005 za všechna odpovědná místa představují částku 8.179.646,4 tis. Kč, z toho běžné výdaje 7.296.168,9 tis. Kč a kapitálové výdaje 883.477,5 tis. Kč. Rozpočet je dále členěn dle odpovědných míst, OŠMT má v rozpočtu odpovědné místo č. 8. Celkové výdaje v kapitole školství činí 4.692.235 tis. Kč. Tyto výdaje zahrnují veškeré přímé výdaje na obecní, krajské školství, včetně soukromých škol.

Dále zahrnují příspěvek na provoz pro krajské školy. Rozpočtovány jsou i výdaje na programy a projekty EU ve výši 49.500 tis. Kč a dále příspěvek na grantovou a dotační politiku ve výši 6.350 tis. Kč.

Celkové výdaje na školství představují 57,36 % z celkového rozpočtu Jihočeského kraje.

Podíl kapitoly školství z celkového závazného rozpočtu kraje zvyšuje ještě mimo stanovený procentní podíl možnost čerpat prostředky v rámci Akčního plánu Programu rozvoje kraje (AP PRK) v oblasti vzdělávání, vědy a sportu.

Přijaté projekty v oblasti školství a rozvoje celoživotního učení v rámci AP PRK 2005

Název	Celkový rozp. v tis. Kč	Příspěvek kraje v tis. Kč
Zřízení bakalářského studia pro učitele odb. výcviku	3.030	606
Volba povolání	2.000	800
Šetření potřeb trhu práce a šk. soustavy v JČK 2005	600	300
Analýza kapacit celoživotního vzdělávání v JČK	1.000	500
Podpora uplatnění absolventů na trhu práce	330	200
Celkem	6.960	2.406

Projekt Šetření potřeb trhu práce a školské soustavy v kraji v roce 2005 byl k 31.12.2005 ukončen. Toto šetření se provádí jedenkrát za dva roky, tudíž další podobné šetření je v plánu v roce 2007. Ostatní projekty budou pokračovat i v roce 2006 nebo budou v roce 2006 zahájeny.

Další zdroje financování – programy a fondy Evropské unie

Pro rok 2004 a další léta předpokládá Jihočeský kraj využití nového zdroje financování v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie. Finančním nástrojem EU jsou čtyři strukturální fondy, jejichž posláním je snížit rozdíly v životní úrovni, které existují mezi lidmi a regiony EU. Z pohledu podpory oblastí lidských zdrojů lze využít zejména Evropský sociální fond (ESF) a pro investice s rozvojem lidských zdrojů související Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF). Pro jednotlivá programovací období mají fondy stanoveny určité cíle. Pro každý z cílů je na národní úrovni vypracována konkrétní strategie pomoci regionům – tzv. programy platné pro programovací období 2004 - 2006. Na podporu rozvoje lidských zdrojů je zaměřen Operační program rozvoje lidských zdrojů (financovaný z ESF) a na podporu rozvoje kraje je zaměřen Společný regionální operační program (financovaný z ESF a ERDF). Programy jsou členěny do jednotlivých priorit a opatření. Vzdělávací instituce a další subjekty zajišťující služby pro oblast vzdělávání se prozatím úspěšně ucházely o podporu prostřednictvím následujících priorit a opatření:

SROP

- Priorita 3 – Rozvoj lidských zdrojů v regionech

Opatření 3.1. – Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů v regionech – opatření je zaměřeno na podporu investičních projektů mimo jiné v oblasti celoživotního učení.

Úspěšné projekty podané během 1. výzvy (1.6.2004 - 31.7.2004):

- **Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola automobilní a Střední odborné učiliště dopravní a technické, Skuherského 3, České Budějovice:**
- projekt: "Rozvoj kapacit celoživotního vzdělávání v perspektivních oborech" (rozpočet 23,6 mil.Kč)
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště - Centrum odborné přípravy, Sezimovo Ústí:**
- projekt: "Pracoviště dalšího vzdělávání osob se zdravotním postižením pro uplatnění v praxi" (rozpočet 8,7 mil.Kč)

- Priorita 2 – Regionální rozvoj infrastruktury

Opatření 2.2. – Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech – opatření řeší podporu investic v oblasti informačních a komunikačních technologií pro obyvatelstvo a pro regionální a místní veřejnou správu.

Úspěšné projekty podané během 2. výzvy (1.10.2004 - 30.11.2004):

- **Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Karla Čapka 402, Písek:**
- projekt: "Akademická metropolitní internetová síť Písek" (rozpočet 3 mil.Kč)

Úspěšné projekty podané během 3. výzvy (1.2.2005 - 31.3.2005):

- **Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola automobilní a Střední odborné učiliště dopravní a technické, Skuherského 3, České Budějovice:**
- projekt: "Metropolitní internetová síť České Budějovice" (rozpočet 2,3 mil.Kč)
- **Střední odborná škola, Jindřichův Hradec, Jáchymova 478:**
- projekt: "SOŠ - Internet" (rozpočet 1,2 mil.Kč)

OP RLZ

podpora je zaměřena na činnosti neinvestičního charakteru

- **Priorita 3 – Rozvoj celoživotního učení**

Opatření 3.1. – Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání

V rámci 1.výzvy grantového schématu k předkládání žádostí o finanční podporu z OP RLZ (31.1.2005 – 1.4.2005) bylo vzdělávacími zařízeními Jihočeského kraje podáno celkem 19 projektů. V 1. výzvě **Opatření 3.1. OP RLZ – Zkvalitňování vzdělávání ve školách a školských zařízeních a rozvoj podpůrných systémů ve vzdělávání** uspěly následující školy a školská zařízení:

- **Česko – anglické gymnázium, Č. Budějovice**, „Projekt na podporu zvyšování kvalifikace učitelů a dalších pedagogických pracovníků Česko – anglického gymnázia formou vzdělávání v měkkých dovednostech“, **1.119.300,- Kč**
- **Pedagogicko – psychologická poradna, Strakonice**, „Máme k sobě blíž“, **1.740.480,- Kč**
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště – Centrum odborné přípravy, Sezimovo Ústí**, „Výuka automatizace v podmínkách spolupráce školy a firem“, **838.722,- Kč**
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště spojů, Tábor**, „Tvorba a realizace programu výuky moderních technologií na SOŠ a SOU spojů Tábor“, **1.523.100,- Kč**
- **Integrovaná střední škola obchodní, Č. Budějovice**, „Vzdělávání bez hranic“, **1.726.540,- Kč**
- **Gymnázium Č. Budějovice, Jírovcova 8**, „Vytvoření parciálního školního vzdělávacího programu pro průřezová témata Environmentální výchova a Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech pro nižší stupeň osmiletého gymnázia“, **517.028,- Kč**
- **Základní škola J. K. Tyla, Písek**, „Příprava a tvorba školních vzdělávacích programů ZŠ J. K. Tyla Písek a ZŠ Vodňany, Alešova ul. v návaznosti na prohloubení odborné a pedagogické způsobilosti učitelů“, **1.702.500,- Kč**
- **Vyšší odborná škola, Č. Budějovice, Okružní 10**, Modernizace vzdělávacích programů na VOŠ České Budějovice, **1.027.250,- Kč**

Jihočeský kraj je jedním ze 6 krajů republiky, který se bude podílet na systémovém projektu Národního ústavu odborného vzdělávání s názvem UNIV, který je také zařazen pod toto opatření. Projekt se týká vytváření sítí škol poskytujících vzdělávací služby dospělým v kraji a implementace souběžně připravovaného systému uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení do této sítě. V kraji se na realizaci tohoto projektu bude účastnit celkem 11 škol, které se ke spolupráci přihlášily.

V Jihočeském kraji se do projektu zapojily tyto školy:

- Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Písek
- VOŠ lesnická a SLŠ B. Schwarzenberga, Písek
- VOŠ a Střední zemědělská škola, Tábor
- Vyšší odborná škola, České Budějovice
- ISS cestovního ruchu a VOŠ, České Budějovice
- Střední odborné učiliště rybářské a Učiliště, Třeboň
- SOŠ a SOU – Centrum odborné přípravy, Sezimovo Ústí
- ISS elektrotechnická – Centrum odborné přípravy, Hluboká nad Vltavou
- ISS obchodní, České Budějovice
- ISS obchodu, služeb a podnikání, České Budějovice
- Integrovaná střední škola, České Velenice

Opatření 3.3. - Rozvoj dalšího profesního vzdělávání

Konečným příjemcem pro toto opatření jsou kromě Správy služeb zaměstnanosti i kraje. V případě, kdy je kraj konečným příjemcem je opatření realizováno prostřednictvím grantového schématu, do kterého se mohou přihlásit se svými projekty vzdělávací instituce a další subjekty působící ve sféře dalšího profesního vzdělávání.

Jihočeský kraj jako konečný příjemce má pro toto opatření přidělenou částku na období 2004 – 2006 celkem 56.597.692 tis. Kč, z toho ze státního rozpočtu bude hrazeno 25 %, z prostředků EU 75 %. Kraj se finančně na tomto opatření nepodílí.

V období od 26.5.2005 do 22.7.2005 proběhla 1. výzva k předkládání grantových projektů. Zatím nevyužité finanční prostředky z roku 2004 byly přesunuty do dalších let (2005-2008).

Úspěšné projekty:

- **VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické, „Nové středisko svařování“, 1.016.789,- Kč**
- **VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické, „Nové metody svařování“, 2.045.092,- Kč**
- **Střední odborná škola veterinární a zemědělská, „Příprava lektorů, konzultantů a učitelů SOŠ veterinární a zemědělské v Českých Budějovicích zajišťující DPV v rámci celoživotního učení“, 1.446.550,- Kč**
- **Střední zemědělská škola, Písek, „Tvorba modulárních programů DPV – rozvoj vzdělávací nabídky na Písecku“, 4.473.430,- Kč**
- **Střední odborná škola a Střední odborné učiliště – Centrum odborné přípravy, Sezimovo Ústí, „Vývoj nových programů dalšího profesního vzdělávání v oblasti strojírenství a elektrotechniky pro kombinované formy studia“, 1.367.000,- Kč**

V rámci grantového schématu programu PHARE CBC 2003/005-079.02 byl podán a úspěšně schválen k realizaci projekt Integrované střední školy, České Velenice pod názvem „Zajištění kapacit pro realizaci přeshraničních vzdělávacích programů v rámci ISS České Velenice“. Předpokládané náklady na tuto investiční akci jsou 6,2 mil.Kč se spoluúčastí kraje ve výši 25 %.

Kromě toho se řada škol v kraji podílí také na realizaci národních a systémových projektů MŠMT spolufinancovaných z ESF a realizovaných prostřednictvím MŠMT, zejména jeho přímo řízených organizací Národním ústavem odborného vzdělávání (NÚOV) a Národním institutem dalšího vzdělávání (NIDV). Příklady projektů: Pilot G, Pilot S, Pilot Z, Hodina, Kvalita I, VIP-Kariéra, o jejich realizaci je informace v dalších částech DLZ kraje.

Závěr:

Hodnocení úspěšnosti zkráceného programového období 2004 – 2006 je zatím předčasné, protože v mnohých opatřeních zatím teprve probíhají první výzvy nebo hodnocení prvních projektů.

Česká republika ale již začala s tvorbou programových dokumentů na léta 2007 až 2013. Přípravu dokumentů bude zajišťovat Řídící a koordinační výbor (ve spolupráci s pracovními skupinami v jednotlivých krajích) pro potřeby koordinace pomoci poskytované v programovacím období let 2007 až 2013 Evropskými společenstvími na úrovni státu.

I.2 Politika rozvoje vzdělávání v kraji v kontextu s politikou ČR

Soulad Dlouhodobého záměru kraje s Dlouhodobým záměrem ČR a odchylky od celostátní politiky vzdělávání včetně zdůvodnění (dále jen DLZ kraje a DLZ ČR)

DLZ kraje stejně jako DLZ ČR plně akceptuje klesající populaci, která se pozvolna posouvá do segmentu středního školství (viz část III.2 Kvantitativní rozvoj vzdělávání na jednotlivých úrovních v denním studiu a v ostatních formách studia stanovený průchodem žáků vzdělávací soustavou). Z toho vyplývá jeden z hlavních úkolů – redukovat do roku 2010 počet škol a školských zařízení ze 169 (stav k 1.1.2005) na cca 120 škol a školských zařízení (schválený materiál v ZK dne 21.6.2005 usnesením č. 185/2005/ZK).

DLZ kraje na období 2006 až 2009 je plně kompatibilní s prioritními směry DLZ ČR 2005, kterými jsou:

- Celoživotní učení pro všechny a jeho realizace (kraj – rozvoj vzdělávacích center při školách, zapojení škol do SROP a OP RLZ).
- Kurikulární reforma (kraj – podrobné sledování celostátní školské politiky, ověřování pilotních projektů – Pilot Z, Pilot G, Pilot S, Hodina).
- Zjišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání (kraj – účast na programech MŠMT, vyhodnocování výsledků pokusného ověřování v jiných krajích).
- Zajišťování rovnosti příležitostí ke vzdělávání (kraj – dodržování těchto kritérií při přijímacím řízení).
- Rozvoj integrovaného systému poradenství (kraj – ověřování systémového projektu VIP Kariéra – školní poradenská pracoviště na 7 školách v kraji).
- Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků (kraj – zřízení nového zařízení v kraji pro další vzdělávání pedagogů).
- Podpora dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení pro všechny (kraj – především realizací opatření 3.3. OP RLZ v letech 2005-2008 a účast kraje na systémovém projektu UNIV – viz část DLZ kraje, programy a fondy EU).

Vnitřní proměny vzdělávání v kraji

V Jihočeském kraji má celoživotní učení nezastupitelné místo v rámci komplexního rozvoje lidských zdrojů. V zájmu zvýšení dostupnosti všech forem vzdělávání je nutné vybudovat funkční síť regionálních struktur vzdělávání, budovat síť škol se zaměřením na perspektivu uplatnění. Je třeba usilovat o zlepšení podmínek a zvýšení příležitostí ke vzdělávání dětí, mládeže a dospělých se speciálními vzdělávacími potřebami (sociálně a zdravotně znevýhodněných, příslušníků menšin, ale i žáků talentovaných).

Vytvořit funkční, vzájemně propojený systém tělovýchovných a sportovních aktivit, který bude obsahovat školní tělovýchovu a sport, tělovýchovná a sportovní občanská sdružení, přípravu sportovních talentů a sportovní reprezentaci kraje.

Důraz je kladen na zvýšení možností pro zaměstnávání žen, lidí postižených ztrátou zaměstnání a seniorů. Přijetí strategie rozvoje lidských zdrojů pro ČR nám otevírá dveře k využívání finanční pomoci ze strukturálních fondů EU.

Nabízí se možnost zapojit se do evropských programů, které by mohly přinést významné prostředky na rozvoj celoživotního učení i zaměstnavatelských a podnikatelských aktivit, které pracovní místa vytvářejí.

Změny oborové struktury středních škol a vyšších odborných škol v kraji ve vazbě na trh práce

Pracovní sféra vyžaduje flexibilně připravené absolventy schopné přizpůsobovat se změnám, plnit rozdílné úkoly a schopné i ochotné se vzdělávat. V našich podmínkách je tato tendence ještě posilována proměnlivostí a nejasností dalšího rozvoje naší ekonomiky. Nejistota a nestabilita zaměstnání vedou i ve vzdělávání k obecnějšímu směřování odborné přípravy.

Z tohoto důvodu byly zařazeny školám v průběhu posledních dvou let některé nové obory:

78-42-M/001 Technické lyceum na ISS stavební, Č. Budějovice a 78-42-M/003 Pedagogické lyceum na VOŠ sociální a Střední pedagogické škole, Prachatice, dále obory, které jsou v našem regionu vyučovány nově – 29-46-M/001 Technologie potravin – zpracování mléka na SOŠ pro ochranu a tvorbu životního prostředí, Veselí nad Lužnicí, 72-41-M/001 Knihovnické a informační systémy a služby na SOŠ obchodní a SOU obchodní, Tábor. V regionu vznikla nově i vyšší odborná škola – VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické, Č. Budějovice s obory 23-45-N/004 Diagnostika a servis silničních vozidel a 37-41-N/003 Provoz a ekonomika dopravy.

Trh práce si vynutil další úpravy týkající se sítě oborů, zejména zařazení dálkových forem studia oborů v regionu již vyučovaných, a to jak u středních škol, tak i vyšších odborných škol, dále zařazení dvouletého učebního oboru 66-51-H/501 Obchodní provoz na ISS obchodní, Č. Budějovice, doplnění oborů speciálními školami (vyučování oborů na více místech) a naopak vyřazení oborů a jejich koncentraci na méně míst v kraji, neboť klesá počet žáků, kteří se do oborů hlásí (týkalo se především učebních oborů).

Jihočeský kraj nepředpokládá vznik nových středních škol. Pokud nastane potřeba zavedení nového oboru, nebude docházet k navýšení dosavadních kapacit, ale k výměně nevyhovujícího oboru na nový perspektivní obor. Analýza kapacit škol je každoročně projednávána v orgánech kraje. Budeme utlumovat obory, ze kterých vycházejí nezaměstnaní absolventi, v míře nezaměstnanosti převyšující výrazně průměr kraje.

Jihočeský kraj bude podporovat při splnění výše uvedených podmínek rozvoj oborů s tradicí v kraji se zaměřením na strojírenství a strojírenskou výrobu, gastronomii, hotelnictví a turismus, sociální péči, chemii, rostlinolékařství, interdisciplinární obory a obory zaměřené na všeobecnou nebo odbornou přípravu.

Nabídka nástavbového studia bude vycházet z potřeb zaměstnavatelské a podnikatelské sféry a z analýzy nabídky oborů vzdělání ve školách v kraji. OŠMT zpracoval Program denního nástavbového studia škol zřizovaných krajem pro školní roky 2006/2007 až 2008/2009 samostatně.

Jihočeský kraj bude podporovat vznik vyšších odborných škol, ať již jejich činnost bude vykonávat nová právnická osoba nebo právnická osoba stávající v případě realizace vzdělávacího programu studijního oboru, který má pro kraj prvořadý význam a jehož vzdělávací koncepce vzniká na základě poptávky zaměstnavatelské a podnikatelské sféry a požadavků trhu práce se zaměřením na rozvoj kraje. Kraj bude dále podporovat provázanost programů vyšších odborných škol s bakalářskými programy vysokých škol.

Prioritou jsou programy zaměřené na techniku a zdravotnictví, převážně se speciálními programovými projekty pro kraj – strojírenství a strojírenská výroba, elektrotechnika a mechanické systémy, telekomunikační a výpočetní technika.

I.3 Spolupráce s obcemi s rozšířenou působností

I pro nastávající období zůstává úkolem číslo jedna velice úzká spolupráce s obcemi s rozšířenou působností především na bázi nejrychlejší, a to internetové a telefonické komunikace, setraváváme u pořádání informačních porad z důvodu zachování osobního kontaktu se zástupci těchto obcí v případě potřeby i ředitelů jednotlivých škol a velkou podporu zaměříme na přímý kontakt pověřených obcí se školami a školskými zařízeními.

Úkolem OŠMT je alespoň jedenkrát v roce uspořádat porady v okresních městech přímo se školami a školskými zařízeními zřizovanými obcemi k aktuálním problémům.

II. Výchozí stav a strategie rozvoje

II.1 Vyhodnocení prioritních směrů, úkolů a rozvojových programů z let 2003 až 2005

Cíle a priority rozvoje vzdělávací soustavy kraje byly stanoveny na základě požadavků, které přináší vývoj naší i evropské společnosti, vycházely z úkolů stanovených v DLZ ČR a reagovaly na strategické cíle přijaté v rámci tzv. Lisabonské strategie, která je závazkem dosáhnout hospodářské, sociální a ekologické obnovy v zemích EU a jako 10ti letá strategie byla přijata v roce 2000 během zasedání Evropské rady v Lisabonu.

Základním úkolem vzdělávacího systému je vytvořit funkční systém celoživotního učení, který by zajistil optimální způsob propojení vzdělávacího systému a trhu práce.

Přípravné vzdělávání ve školách musí rozvíjet celkové kompetence jednotlivců, připravovat je spíše na celoživotní zaměstnatelnost než na konkrétní zaměstnání. Je proto nutné zaměřit se na rozvíjení různých cest, druhů a forem dalšího vzdělávání, otevřít školy co nejširšímu vlivu společnosti, ekonomiky a požadavkům trhu práce. Dochází tak k rozšíření funkce školy, která nejen poskytuje vzdělání svým žákům, ale nabízí také vzdělávací služby dalším uživatelům v obci a regionu. Zvýšená pozornost je proto věnována vytváření vzdělávacích modulů, školního kurikula, programu celoživotního učení. Nové pojetí v oblasti kurikula je založeno na zvládnutí metod získávání, zpracování a aplikace informací, na rozvoji klíčových kompetencí i na osvojování postojů a hodnot.

Důraz kraje je kladen na výuku cizích jazyků, informační, ekonomickou a občanskou gramotnost, diferenciaci a individualizaci vzdělávání, překonávání sociálních a zdravotních znevýhodnění. Zásadním dokumentem pro zajištění kurikulární reformy jsou rámcové vzdělávací programy a z nich vycházející školní vzdělávací programy. To klade samozřejmě vyšší nároky na iniciativu, tvořivost a další vzdělávání učitelů.

Školy se podílejí ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání (NÚOV) na přípravě inovovaných učebních dokumentů, které reagují na změny pojetí odborného vzdělávání, na požadavky praxe a trhu práce (zdravotnické školy spolupracovaly při přípravě učebních dokumentů nového studijního oboru Zdravotnický asistent), podílejí se na přípravě rámcových vzdělávacích programů. Školy zavádějí rovněž netradiční formy a metody práce učitele, které vedou ke zkvalitnění výuky.

Nové pojetí vzdělávání je nezbytné vyvážit systematickým hodnocením dosažených výsledků. Proto jednou ze strategických priorit rozvoje školského systému je vytvoření a postupné zavádění komplexního systému evaluace vzdělávání, který zahrnuje všechny úrovně a obsahuje řadu dílčích kroků. V pokročilém stadiu příprav je reforma maturitní zkoušky. CERMAT zpracovalo cyklus programů Krok za krokem k nové maturitě.

V rámci tohoto cyklu se v roce 2002 uskutečnil program Maturita po internetu a v roce 2003 Maturita nanečisto. Reforma závěrečné zkoušky v učebních oborech je ve stádiu zpracování ideového konceptu, přípravy logistiky a hledání způsobu spolupráce se sociálními partnery. Od října 2003 probíhá příprava pilotního ověřování ve třech oborech (elektrikář, automechanik, kuchař) v rámci systémového projektu MŠMT spolufinancovaného z ESF Kvalita I – Nová závěrečná zkouška pro tříleté obory s výučním listem. Tohoto projektu se úspěšně zúčastnily VOŠ a SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické Č. Budějovice, ISŠ elektrotechnická – Centrum odborné přípravy Hluboká nad Vltavou, SOU a OU Strakonice, SOU a Učiliště Netolice, SOŠ a SOU Písek. Hlavním rysem reformy je zapojení sociálních partnerů do přípravy, průběhu i hodnocení závěrečných zkoušek (odborník z praxe je plnoprávním členem zkušební komise).

Střední školy stejně jako základní školy procházejí základní reformou výuky, která by měla vést k tomu, aby výuka byla zajímavější, lépe odpovídala potřebám zaměstnavatelů i podmínkám daného regionu a měla vliv na lepší uplatnění absolventů na trhu práce.

Tyto změny by měly pomoci zavést do praxe systémové projekty Pilot G a Pilot S. V průběhu realizace projektů vzniknou na vybraných středních školách školní vzdělávací programy, které budou vytvářeny týmem pedagogů přímo ve školách ve spolupráci se zaměstnavateli. Projekty by měly prokázat funkčnost tohoto nového systému dříve než bude zaveden na všech středních školách.

Projekt Pilot G je realizován v Gymnáziu olympijských nadějí v Č. Budějovicích.

Projektu Pilot S se účastní Integrovaná střední škola elektrotechnická – Centrum odborné přípravy Hluboká nad Vltavou, Střední odborná škola a Střední odborné učiliště – Centrum odborné přípravy Sezimovo Ústí, Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola Volyně.

II.1.1 Naplnění předpokládaného financování prioritních směrů a k nim vedoucím prioritním úkolům

Prioritní směry, které byly v DLZ kraje 2003 navázány na financování prioritních směrů v DLZ ČR 2002, byly naplněny dle možností státního rozpočtu. Některé rozvojové programy se podařilo zajistit jenom částečně – např. rozvojový program „Vyrovnání disparit ve vzdělávací nabídce krajů“. V roce 2003 byl tento program uhrazen ze státního rozpočtu, v roce 2004 jeho úhradu zajistil plně kraj ze svých zdrojů. V dalších letech počítáme s tím, že školy se pokusí uspět v rámci programů EU.

Vlastní programy kraje vycházející z DLZ kraje byly finančně zajištěny, vyjma finančních prostředků na zahraniční kontakty. Školy se nedohodly na přistoupení k nabídce firmy SCIO ohledně standardizovaných podmínek přijímacího řízení.

Kraji se podařilo zafinancovat v letech 2004 až 2005 rekonstrukci Dětského domova a Speciálních škol v Písku ve výši cca 31,6 mil. Kč. Zatím není kryta poslední akce plánovaná v DLZ kraje, a to rekonstrukce a přístavba Dětského domova Zvíkovské Podhradí ve výši cca 10,5 mil. Kč. Na tuto akci se pokusí kraj získat finanční prostředky v rámci vyhlášeného programu Evropského hospodářského prostoru.

II.1.2 Naplňování rozvojových programů

Některé školy Jihočeského kraje se aktivně zúčastnily prostřednictvím svých projektů řady programů, kterými se snažily dosáhnout získání prostředků na zlepšení vzdělávacích podmínek na školách, zavádění nových technologií v odborném výcviku, při odborném vzdělávání pedagogických pracovníků a přiblížení škol veřejnosti.

V rámci AP PRK pro rok 2002 a 2003 bylo školami podáno několik projektů, z nichž 3 byly schváleny Zastupitelstvem kraje a zrealizovány. „Zřízení paralelního studia 1. ročníku Strojní fakulty ČVUT Praha pro Jihočeský kraj“ - projekt předložila SOŠ a SOU-COP Sezimovo Ústí – příspěvek kraje byl navržen pro rok 2002 –1.800 tis. Kč a pro rok 2003 - 3.810 tis. Kč. Dále projekt VOŠ a SPŠ automobilní a SOU dopravního a technického Č. Budějovice „Vytvoření komunikačního systému a odborně vzdělávacích center pro potřeby strojírenství“, s příspěvkem kraje v roce 2002 ve výši 1.300 tis. Kč a „Vytvoření komunikačního systému a odborně vzdělávacích center pro potřeby stavebnictví“, projekt předložený ISS stavební Č. Budějovice, krajem byla na realizaci vyhrazena částka 300 tis. Kč pro rok 2003.

K rozvojovému programu MŠMT „Vyrovnání disparit ve vzdělávací nabídce krajů ve vztahu k potřebám jejich rozvoje“ pro léta 2003-2006 předložil Jihočeský kraj projekt „Odborné vzdělávání pedagogických pracovníků“, na kterém se podílelo 5 škol Jihočeského kraje (VOŠ a SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické Č. Budějovice, SOŠ a SOU – COP Sezimovo Ústí, SPŠ a VOŠ Písek, ZUŠ Bechyně, ZUŠ Dačice).

Projekt byl MŠMT přijat a na jeho realizaci měly obdržet uvedené školy v letech 2003-2006 ze státního rozpočtu 4.060 tis. Kč a z rozpočtu kraje 1.364 tis. Kč. Finanční komentář k tomuto programu je v části II.1.1. DLZ kraje.

V rámci rozvojového programu MŠMT „Program podpory odborného vzdělávání pro rok 2003“ bylo vybráno z 24 projektů jihočeských škol 8 projektů (VOŠ a SLŠ B. Schwarzenberga Písek, SPŠ a VOŠ, Písek, ISS Č. Velenice, ISS lesnická Vimperk, SOŠ a SOU-COP Sezimovo Ústí, SOU a U rybářské Třeboň, VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické Č. Budějovice a ISS stavební Č. Budějovice), na jejichž realizaci bylo ze státního rozpočtu přiděleno 4.287 tis. Kč.

Na počátku roku 2003 vyhlásilo MŠMT program pilotních projektů „Implementace výukového software a Informační gramotnost veřejnosti“. Bylo předloženo celkem 42 pilotních projektů, z nichž bylo vybráno celkem 29 projektů škol zřizovaných obcemi i krajem. MŠMT vyhovělo žádosti OŠMT KÚ a s ohledem na velký počet podaných projektů navýšilo původní částku dotace 3.200 tis. Kč o dalších 286 tis. Kč. Na projekty škol zřizovaných krajem přispěl navíc jejich zřizovatel částkou přesahující 1.000 tis. Kč. Ke školám s nejlépe hodnocenými projekty patřily školy SPŠ a VOŠ Písek, SOŠ a SOU spojů Tábor, SPŠ strojnická Tábor, SPŠ stavební České Budějovice, ZŠ Dukelská České Budějovice, ZŠ B. Bolzana Tábor a další.

Od roku 2003 vyhlašuje MŠMT program projektů v oblasti Státní informační politiky ve vzdělávání. Projekty jsou určeny převážně na podporu regionálního školství a předpokládají široké zapojení krajů při jejich realizaci. KÚ zabezpečuje organizaci a vlastní výběr projektů. Prostřednictvím komise navrhuje MŠMT seznam projektů k realizaci.

MŠMT poskytuje dotaci v celkové výši 70 % předpokládaných nákladů na vybrané projekty. Zbýlých 30 % nákladů na projekty hradí zpravidla zřizovatel. V případě, že je zřizovatelem kraj, je 30 % nákladů hrazeno z Fondu rozvoje školství (FRŠ).

SIPVZ - projekty	2003	2004	2005
podaných projektů	42	27	71
vybraných projektů	29	21	29
dotace MŠMT – 70 % nákladů na projekty	3 240 000	2 199 071	5 014 366
zřizovatel kraj	2 668 601	1 830 981	4 133 279
zřizovatel obec	571 399	230 150	434 194
zřizovatel soukromník		137 940	446 893
vlastní podíl – 30 % nákladů na projekty	1 424 527	1 207 467	2 208 812
zřizovatel kraj – hrazeno z FRŠ	1 143 686	839 377	1 824 656
zřizovatel obec	280 841	230 150	192 628
zřizovatel soukromník		137 940	191 528

Přínosem projektů schválených v rámci AP PRK v roce 2002 a 2003 je především rozšíření možností vysokoškolského studia pro studenty z Jihočeského kraje v 1. ročníku vysoké školy (projekt SOŠ a SOU-COP Sezimovo Ústí). Další dva projekty rozvíjejí možnosti komunikace škol v oblasti strojírenství a stavebnictví s ostatními sociálními partnery a podporují rozvoj nabídky dalšího vzdělávání na školách.

Programy „Vyrovnání disparit“ a „Podpora odborného vzdělávání“ přinesly školám možnost zahájit další vzdělávání pedagogů ve spojení s firmami a možnost dovybavit školy novými technologiemi. Oba směry rozvoje jsou nanejvýš potřebné a je škoda, že MŠMT nemělo v dalších letech dostatek finančních prostředků na další vyhlášení těchto programů.

U projektů v rámci SIPVZ přiložená tabulka dokládá v obdržení objemech finančních prostředků jak z MŠMT, tak i od kraje, meziroční úspěšnost škol zřizovaných krajem.

II.2 Souhrn nejdůležitějších cílů a úkolů pro další období 2006 – 2009 v Jihočeském kraji

- Cílově umožnit 65 % žáků z přijatých do středních škol získání maturity (současný stav je 63,1 %).
- Podpořit rozvoj terciárního vzdělávání – transformace VOŠ na veřejnou vysokou školu v Českých Budějovicích s akreditovanými bakalářskými obory stavebnictví a management ekonomiky a umožnit další rozvoj technických vysokých škol formou otevírání detašovaných pracovišť vysokých škol v Jihočeském kraji.
- Budovat systém center vzdělávání při středních a vyšších odborných školách, s cílem vytvořit krajské centrum pro celoživotní učení.
- Zapojit sociální partnery do formování a naplňování cílů rozvoje škol, včetně výstupů vzdělávání (účast na závěrečných zkouškách, maturitních zkouškách, činnost krajské rady pro rozvoj lidských zdrojů atd.).
- Snížení počtu škol a školských zařízení ze 169 k 1.1.2005 na cílových 120 škol a školských zařízení a tím snižovat kapacitní nabídku s ohledem na klesající demografický vývoj, při zachování optimální oborové struktury.
- Stabilizovat počet škol nabízejících nástavbové studium při splňování podmínek nového školského zákona.
- Podporovat z rozpočtu kraje školy a vyhlášené programy týkající se jazykového vzdělávání pedagogů a žáků, přípravy žáků na samostatné podnikání, vybavení škol novými technologiemi.

- Dokončit inovaci rejstříku škol a oborů v souladu s analýzou trhu práce a predikce příštího vývoje v oblasti nových technologií, služeb, rozvoje terciárního a kvartérního sektoru.
- Ve spolupráci se zřizovateli dokončit v uvedeném období racionalizaci sítě mateřských škol a základních škol tak, aby je bylo možno financovat dle normativů stanovených krajem.
- Vytvářet dále systém polyfunkčních škol a vzdělávacích center, s cílovou kapacitou 500 žáků na školu.
- Rozvíjet nadále zájmové vzdělávání ve všech možných formách stanovených školským zákonem, Konceptí dalšího rozvoje školských zařízení poskytujících zájmové vzdělávání v kraji, Konceptí rozvoje tělovýchovy a sportu v Jihočeském kraji a Strategii podpory práce s dětmi a mládeží v Jihočeském kraji.
- Podporovat další vzdělávání pedagogických pracovníků v kontextu celoživotního učení.
- Akceptovat vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách běžného typu se zajištěním pedagogické asistence, včetně zvýšených nákladů.
- Podporovat nadané děti a žáky v rámci škol běžného typu a zřídit třídu pro nadané žáky v Českých Budějovicích při ZŠ Máj II od školního roku 2005/2006.
- Rozvíjet poradenský systém a sladit jeho služby a využívání diagnostických nástrojů se standardem zemí EU. K 1.1.2006 zřídit PPP jako jediný právní subjekt s elokovanými pracovišti po celém kraji. Stejným způsobem zajistit i další vzdělávání pedagogických pracovníků v kraji.
- Zapojit co nejvíce škol do programů v rámci EU, včetně zachování systému předfinancování a kofinancování z rozpočtu kraje.
- Pokračovat i v roce 2006 na projektech zahájených v rámci AP PRK v roce 2005.

Závěr:

Jihočeský kraj v oblasti školství, celoživotního učení, sportu a zájmového vzdělávání vyvine maximální úsilí pro naplnění navrhovaných prioritních cílů a úkolů. Finanční zajištění bude realizováno z velké části z programů EU, ze státního rozpočtu, z rozpočtu kraje, včetně prostředků vyčleněných v rámci AP PRK.

Vazba na rozvojové priority Dlouhodobého záměru ČR 2005

II.2.1 Celoživotní učení pro všechny a jeho realizace

Celoživotní učení je definováno jako cílevědomá neustálá vzdělávací činnost, vykonávaná s cílem zlepšovat znalosti, dovednosti a kompetence. Má dvě základní součásti:

- počáteční vzdělávání, na jehož kvalitě záleží, zda budou v celé populaci vytvořeny kvalitní základy pro celoživotní učení a které je v kompetenci MŠMT společně se všemi zřizovateli škol, sociálními a dalšími partnery,
- další vzdělávání, kde do přímé působnosti vstupují všechny resorty a kde musí významnou roli sehrát i zaměstnavatelé.

Nutné je propojení těchto součástí, které mají vytvořit jeden celek (do něhož jsou integrovány všechny stupně vzdělávání ve školách, vzdělávání zaměstnaných i nezaměstnaných, profesní, zájmové a občanské vzdělávání na němž se podílejí školy, podniky, orgány obcí a regionů, profesních a dalších institucí, odborů, komor, církví, občanských sdružení atd.).

Pro vzájemné propojení má klíčový význam vytvoření národního systému kvalifikací, který umožňuje posuzovat kompetence osvojené prostřednictvím různých vzdělávacích programů a kompetence osvojené neformálním a informálním učením.

Vytváří se Integrovaný systém typových pozic a profesní profily. Rozšíření přístupu k celoživotnímu učení usnadní budované poradenské a informační systémy. Rozšiřují se informační a komunikační technologie, které v podobě e-learningu zpřístupní vzdělání v masovém měřítku.

Většina středních, vyšších odborných a vysokých škol Jihočeského kraje si uvědomuje výrazné zvýšení významu celoživotního učení, zejména dalšího vzdělávání a jeho perspektivy. Proto se řada škol zapojuje do aktivit směřujících k vytváření nových a inovovaných vzdělávacích programů, nových forem výuky zaměřených na vzdělávání dospělých, vznikají centra celoživotního učení. Aktivně se v tomto směru zapojují zejména následující školy: Vyšší odborná škola České Budějovice; Střední odborná škola veterinární a zemědělská, České Budějovice; VOŠ, Střední průmyslová škola automobilní a Střední odborné učiliště dopravní a technické, České Budějovice; Integrovaná střední škola obchodní, České Budějovice; Integrovaná střední škola obchodu, služeb a podnikání, České Budějovice; Integrovaná střední škola stavební, České Budějovice; Integrovaná střední škola elektrotechnická-COP, Hluboká nad Vltavou; Integrovaná střední škola České Velenice; Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Písek; Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Písek; Střední odborná škola, Blatná; Střední odborná škola a Střední odborné učiliště - COP, Sezimovo Ústí; Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola, Tábor.

Problematikou celoživotního učení se zabývá systémový projekt MŠMT spolufinancovaný z ESF „UNIV“ zpracováváný v rámci Operačního programu rozvoje lidských zdrojů, Opatření 3.1., zmiňovaný již v části DLZ kraje, Programy a fondy EU, který se týká vytváření sítí škol poskytujících vzdělávací služby dospělým v kraji a implementace souběžně připravovaného systému uznávání výsledků neformálního a informálního učení do této sítě. Do projektu je zapojeno 11 škol Jihočeského kraje (Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola, Písek; Vyšší odborná škola a Střední zemědělská škola, Tábor; Vyšší odborná škola, České Budějovice; Střední odborná škola a Střední odborné učiliště-COP, Sezimovo Ústí; Integrovaná střední škola elektrotechnická-COP, Hluboká nad Vltavou; Integrovaná střední škola obchodu, služeb a podnikání, České Budějovice; Integrovaná střední škola cestovního ruchu a Vyšší odborná škola, České Budějovice; Integrovaná střední škola obchodní, České Budějovice; Integrovaná střední škola, České Velenice; Střední odborné učiliště rybářské a Učiliště, Třeboň; Vyšší odborná škola lesnická a Střední lesnická škola B.Schwarzenberga, Písek).

Tematikou celoživotního učení se zabývá v Jihočeském kraji i Rada pro rozvoj lidských zdrojů, která měla své první zasedání v říjnu 2003, a v červnu 2005 byla transformována na Jihočeskou společnost pro rozvoj lidských zdrojů, o.p.s. Členy rady jsou zástupci všech institucí, které jsou na rozvoji lidských zdrojů zainteresovány.

Hlavní náplň její činnosti je působit jako vysoce odborný tým spojující pohledy veřejné správy, sociálních partnerů, významných podniků a škol a školských zařízení, aktivně se podílet na strategickém managementu rozvoje lidských zdrojů kraje zpracováním nezávislých strategických dokumentů, doporučení, posudků a hodnocení, sloužit jako poradní tým pro vedení Jihočeského kraje v oblasti lidských zdrojů. Další významnou aktivitou tohoto orgánu je i monitorování trhu práce, a to zejména v návaznosti na systém celoživotního učení.

Úkoly Jihočeského kraje pro období 2006-2009:

- **Vytvářet podmínky pro rozvoj celoživotního učení, hlavně dalšího vzdělávání dospělých v kraji – využít uvolněné kapacity škol, proškolit pedagogy nejen v nových odbornostech, ale i v dovednostech souvisejících s výukou dospělých.**
- **Využít maximálně možností čerpat finanční prostředky ze zdrojů EU na krytí nákladů celoživotního učení.**
- **Příspěk k vytvoření uceleného informačního systému o poskytovatelích různých forem celoživotního učení (realizace projektu UNIV v rámci kraje).**

II.2.2 Zkvalitnění a modernizace vzdělávání

II.2.2.1 Rámcové a školní vzdělávací programy

Pro zajištění realizace kurikulární reformy jsou rámcové vzdělávací programy (RVP) zásadním dokumentem, který s celostátní platností stanovuje požadavky na cílové kompetence absolventa a odpovídající obsah vzdělávání pro jednotlivé stupně a obory vzdělávání. Jsou východiskem pro přípravu školních vzdělávacích programů (ŠVP), které připravují školy. Ty mají zohledňovat konkrétní podmínky pedagogické činnosti školy, požadavky žáků, specifické potřeby trhu práce v daném regionu a vytvářet prostor pro spoluúčast dalších partnerů na vzdělávání.

Rámcový program pro předškolní vzdělávání z roku 2001, který byl pouze doporučeným dokumentem, mateřské školy ověřovaly v praxi 3 roky. V roce 2004 byl aktualizován vzhledem ke změnám v legislativě, požadavkům z praxe a byl formálně sjednocen s ostatními rámcovými vzdělávacími programy. Mateřské školy přizpůsobí školní vzdělávací programy schválené verzi Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a zahájí vzdělávání podle nich nejpozději v září 2007. Dalším vzděláváním pedagogických pracovníků zaměřeným na tvorbu školního vzdělávacího programu a práci s ním, které organizovalo Pedagogické centrum České Budějovice, prošla převážná většina učitelek mateřských škol v kraji.

V Jihočeském kraji je zařazena do projektu tvorby a ověřování pilotních ŠVP v základním vzdělávání v rámci projektu spolufinancovaného z ESF „Pilot Z“ Základní škola Prachovice, Vodňanská ul. Tato škola úzce spolupracuje s MŠMT a Výzkumným ústavem pedagogickým. Při realizaci ŠVP považují pilotní školy za stěžejní využívání nových moderních metod a forem práce při vyučování a promyšlenou organizaci výuky.

Tým pedagogických pracovníků již vytvořil pilotní ŠVP, od září 2004 ověřuje ŠVP v plném rozsahu.

V roce 2003 byla dokončena 1. pracovní verze Rámcového vzdělávacího programu gymnaziálního vzdělávání (RVP GV), ke které se uskutečnilo připomínkové řízení formou krajských diskusních fór. V Jihočeském kraji se diskuse zúčastnili ředitelé 21 gymnázií z celkové počtu 23 gymnázií všech zřizovatelů (kraj, církev, obec, soukromník). Vypracování závěrečné verze RVP GV a její schválení MŠMT se předpokládá v roce 2007.

Jednotlivé subjekty budou mít v systému tvorby nových učebních dokumentů daleko samostatnější roli. Je zapotřebí jim průběžně poskytovat potřebné informace, pomocné materiály a podpůrné prostředky. Proto byl v roce 2003 připraven projekt metodické podpory implementace rámcových vzdělávacích programů pro předškolní, základní a gymnaziální vzdělávání prostřednictvím celostátního internetového vzdělávacího portálu (CIVP).

Vzdělávací portál bude obsahovat vysvětlující komentáře k RVP a jejich částem, návody k tvorbě ŠVP, nabídku příkladů dobře zpracovaných částí ŠVP, databanku námětů, úloh a jejich řešení, cvičení, projektů, vzdělávacích postupů v jednotlivých předmětech, náměty práce pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a se žáky talentovanými, nabídku hodnotících kritérií a nástrojů, nabídku seznamů literatury a odkazy na jiné internetové stránky atd. MŠMT připravuje schválení celostátního internetového vzdělávacího programu, zpracování jeho základní struktury, rozpracovává základní informace týkající se RVP a tvorby ŠVP a připravuje zahájení spolupráce s metodiky jednotlivých předmětů a učiteli škol při vytváření konkrétních námětů a příkladů pro výuku podle ŠVP.

RVP pro střední odborné vzdělávání se dostal na úroveň širěji pojatých oborů vzdělání. V průběhu roku 2002 byly zpracovány 1. verze RVP pro 8 oborů vzdělávání. Druhá verze těchto RVP, které vznikly po připomínkovém řízení, se staly východiskem pro tvorbu RVP pro další obory a pro pilotní ověření jejich použitelnosti při tvorbě ŠVP. Poznatky získané při pilotním ověřování byly využity při přípravě dalších RVP (do konce roku 2003 jich bylo zpracováno 30), při tvorbě 2. verze Metodiky tvorby ŠVP a při vytváření návrhu programu dalšího vzdělávání pro podporu tvorby ŠVP pracovníky odborného školství. Tvorba ŠVP pro střední odborné vzdělávání by měla zároveň být jedním ze základních prvků rozvoje transparentní národní soustavy kvalifikací. Popisy kvalifikačních požadavků jsou vyjádřeny v profesních profilech a jsou jedním ze základních prvků východisek koncepce nové soustavy oborů vzdělávání a tvorby RVP. Od nich se odvíjejí požadavky na odborné kompetence absolventů a obsah odborného vzdělávání v příslušných oborech. Vytvoření profesních profilů bezprostředně předchází tvorbě příslušného RVP.

Jedním z prvních systémových kroků vedoucích k vývoji RVP vzhledem k nové kurikulární politice bylo zahájení prací na návrhu nové soustavy oborů vzdělávání. Zpracovaný návrh, schválený MŠMT v červnu 2003, obsahuje téměř tři stovky oborů vzdělání. V roce 2004 byl připraven soubor třiceti RVP pro nejčteněji vyučované obory vzdělání. Od roku 2005 bude v každém následujícím roce vytvořeno 25 nových RVP a zároveň bude pilotně ověřena tvorba ŠVP pro obory vzdělání na základě RVP zpracovaných v předchozím roce. Při tvorbě RVP a profesních profilů se výrazně posílí role sociálních partnerů, zejména reprezentantů zaměstnavatelů.

Závěr:

V Jihočeském kraji se na tvorbě RVP ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání podílely především tyto školy:

- **Střední průmyslová škola a Střední odborné učiliště oděvní Třeboň pro směr textilní a oděvnictví,**
- **Obchodní akademie J. Hradec návrh RVP pro OA, pro ekonomická lycea byly zpracovány nové osnovy pro odborné předměty, které budou základem pro RVP ekonomického lycea,**
- **Integrovaná střední škola elektrotechnická – Centrum odborné přípravy Hluboká nad Vltavou pro obor Elektrikář,**
- **Střední odborná škola obchodní a Střední odborné učiliště obchodní Tábor pro obor Prodavač,**
- **Integrovaná střední škola České Velenice pro obor Operátor provozu ekonomiky dopravy se zaměřením na obchodníka v dopravě EU,**
- **Integrovaná střední škola obchodní České Budějovice pro obor Prodavač,**
- **Střední odborná škola pro ochranu a tvorbu životního prostředí Veselí nad Lužnicí pro obor Přírodovědné lyceum a Ekologie a ochrana životního prostředí,**

- **Střední odborné učiliště zemědělské, Odborné učiliště a Učiliště Dačice pro obor Farmářské práce,**
- **Střední odborná škola veterinární a zemědělská České Budějovice pro obor Veterinární prevence a Mechanizace a služby,**
- **Střední odborné učiliště rybářské a Učiliště Třeboň pro obor Rybář,**
- **Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola Písek pro obory Elektrotechnika a výpočetní technika,**
- **Střední průmyslová škola keramická Bechyně pro obor Technická chemie a chemie silikátů,**
- **Konzervatoř České Budějovice pro hudební obory.**

Domníváme se, že počet škol, které spolupracují s NÚOVem při tvorbě RVP je dostatečně reprezentativní a ukazuje i přístup kraje k této problematice. Kraj bude podporovat v dalších letech vzdělávání pedagogů při tvorbě ŠVP (prostřednictvím NIDV Praha a Zařízení pro DVPP v Českých Budějovicích).

Řešení problematiky multikulturní výchovy, vzdělávání a osvěty v kraji

Vzdělávání a výchova sehrávají významnou roli při soužití lidstva v podmínkách kulturní variability. Česká republika se svou koncepcí zahraniční politiky přihlásila k vizi sjednocené, demokratické a sociálně spravedlivé Evropy. Cílevědomým rozvojem bude i v Jihočeském kraji podpořena postupná internacionalizace vzdělávání a upevnění multikulturních postojů dětí, mládeže a dospělých.

Význam multikulturní výchovy ve školách podtrhuje vstup České republiky do Evropské unie a přímé sousedství Jihočeského kraje s Německem a Rakouskem. Vstup do EU sebou pravděpodobně přinese zvýšení migrace a tak nejen dospělí, ale i děti by měly být dobře připraveny na četnější kontakty s příslušníky jiných národů a etnik.

Mládež, která bude vychovávána k toleranci, solidaritě a porozumění prostřednictvím interkulturního vzdělávání, bude připravena na soužití ve sjednocené Evropě i soužití s lidmi, kteří jsou zdravotně, sociálně, ekonomicky, geograficky či etnicky znevýhodněni. Kurikulární reforma přinese do škol rozvoj osvojování postojů a hodnot z oblasti multikulturní výchovy.

Žáci a studenti by měli prostřednictvím multikulturní výchovy ve škole získat informace o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti a na celém světě, orientovat se v kulturně pluralitním světě a využívat interkulturních kontaktů, být tolerantní k odlišným skupinám a životním formám a respektovat je.

Společenské změny utvářejí pro pedagogické pracovníky jako hlavní aktéry působící ve vzdělávací soustavě nové funkce a role. Musí sledovat nepřetržitý pokrok a proměny společenského života a v souladu s tím modifikovat obsah školního vzdělávání. Pedagogické centrum v Českých Budějovicích realizovalo v rámci Phare projekt o otázkách multikulturní výchovy. Tento projekt byl v listopadu 2003 ukončen, dále však pokračuje ve spolupráci s obecně prospěšnou společností Humanitas Profes.

V rámci projektu bylo v roce 2004 se v Jihočeském kraji proškoleny dalších 100 učitelů – multiplikátorů tak, aby dovedli pracovat ve škole s modelovým kurikulem a přizpůsobit výuku dle konkrétních potřeb školy a jednotlivých tříd.

Závěr:

V Jihočeském kraji nejsou výrazné národnostní menšiny a znevýhodněné skupiny, jejichž situaci je nutno radikálně řešit. Optimálním způsobem výchovy a vzdělávání příslušníků těchto menšin či znevýhodněných skupin se v praxi osvědčila plná integrace do běžných škol a školských zařízení.

Modernizováním výukových a studijních programů je třeba rozvíjet způsobilost lidí chápat a respektovat i jiné kultury než svou vlastní, komunikovat a kooperovat s příslušníky jiných sociokulturních skupin a obecně zlepšovat vztahy mezi majoritou a minoritami.

II.2.2.2 Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti jazykové gramotnosti

Spolupráce kraje na jazykových programech MŠMT, vlastní aktivita kraje

Znalost cizích jazyků je klíčovou dovedností, která je nezbytným předpokladem prosperity jednotlivce i celé společnosti, a proto je rozvoj a zkvalitnění výuky cizích jazyků životně důležité. Mezi strategické úkoly Lisabonské strategie patří požadavek vedoucí k tomu, aby si každý jedinec kromě mateřského jazyka osvojil další dva nebo více jazyků a aby se zvyšovalo povědomí o důležitosti studia jazyků v každém věku.

Výuka cizích jazyků a kvalifikovanost výuky na ZŠ v kraji

Cizí jazyk	Výuka cizích jazyků	Kvalifikace vyučujících				
		Plně kvalifikovaní	Nekvalifikovaní			
			Se st.jazyk.zk./akredit.kurz	Zvyšující kval. VŠ studiem	Zvyšující kval. akredit.kurz	Zcela nekvalifikovaní
Anglický	53,55 %	30 %	22 %	4 %	29 %	15 %
Německý	46,10 %	51 %	12 %	4 %	22 %	11 %
Francouzský	0,29 %					
Ruský	0,06 %					
Celkem výuka jazyků	100 %	39 %	18 %	4 %	26 %	13 %

Zdroj: Šetření SONDA 2004

Zdrojem údajů v tabulce jsou výsledky šetření SONDA 2004, které uskutečnila společnost LINGUAE. Údaje o kvalifikaci vyučujících francouzského a ruského jazyka nejsou k dispozici. V nabídce cizích jazyků na ZŠ převažuje výuka anglického a německého jazyka, zcela ojediněle je vyučován jazyk francouzský a ruský. Vzdělávací zájem žáků o výuku anglického jazyka, zájem o výuku německého jazyka mírně klesá. Většina ZŠ s 1.-9. ročníkem nabízí žákům možnost výběru ze dvou cizích jazyků, tato možnost na ZŠ s 1.-5. ročníkem chybí. Na 13 základních školách Jihočeského kraje probíhá rozšířená výuka cizích jazyků, tato výuka je zajištěna z 58 % plně kvalifikovaných vyučujících.

Ve středním školství je v delším časovém horizontu cílem, aby maturant ovládal dva, absolvent učebních oborů nejméně jeden cizí jazyk. Tento cíl podporuje i reforma maturitní zkoušky, která stanovuje povinnou maturitní zkoušku z jednoho cizího jazyka. Zkouška z cizího jazyka je součástí pilotního ověřování jednotného zadání závěrečných zkoušek (ZK) oboru Kuchař (65-52-H/001).

Jedná se konkrétně o písemnou část zkoušky, a to o překlad profesních rozhovorů do anglického nebo německého jazyka, např. dialog mezi kuchařem a číšníkem, hostem a vrchním číšníkem nebo vedoucím a hostem. Tato část nového pojetí ZK žáky donutí více komunikovat v cizím jazyce na určité úrovni.

Významným činitelem vedoucím ke zkvalitnění jazykových znalostí je účast na vzdělávacích programech EU a z toho vyplývající spolupráce se zahraničními školami.

Jazykové vzdělání lze také získat na jazykových školách formou jazykových kurzů pro všechny věkové kategorie. V Jihočeském kraji je v současnosti do rejstříku škol zařazeno pět jazykových škol, z nichž pouze jazyková škola v Č. Budějovicích je monotypní, ostatní jsou součástí středních odborných škol. Vyučuje se zde angličtina, němčina, španělština, italština, ruština, japonština, čeština pro cizince. Absolventi SŠ, kteří úspěšně vykonali maturitní zkoušku, mají možnost zahájit v kalendářním roce, ve kterém ukončili studium na SŠ, studium v jednoletém pomaturitním kurzu, jehož cílem je prohloubit jazykové znalosti těchto absolventů.

V kraji jednoletý jazykový kurz realizuje pět krajských škol a sedm zařízení soukromých zřizovatelů. Toto studium lze ukončit státní základní jazykovou zkouškou nebo mezinárodně uznávanými jazykovými zkouškami (např. First Certifikat in English, ÖSD – Grundstufe apod.).

Úkol Jihočeského kraje pro období 2006 - 2009:

Jihočeský kraj bude podporovat jazykové vzdělávání pedagogů a žáků škol s cílem zvýšit kvalifikovanost pedagogů především v anglickém jazyce.

Na podporu rozvoje jazykového vzdělávání pedagogů ve středních a vyšších odborných školách a studentů studujících anglický jazyk na vysokých školách kraj přidělí z rozpočtu v roce 2006 finanční prostředky v celkové výši 400 tis. Kč v rámci AP PRK na rok 2006.

Forma podpory:

- 1. příspěvek pro posluchače 3. a vyššího ročníku denního studia vysoké školy učitelských kombinací s AJ, ročně podpořit max. 10 posluchačů po 20 tis. Kč;**
- 2. částečná finanční podpora stáží učitelů AJ v anglicky mluvících zemích, především v Anglii, max. pro 10 učitelů po 20 tis. Kč.**

OŠMT bude usilovat i v nadcházejících letech o zachování tohoto grantového programu v rámci AP PRK.

II.2.2.3 Zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti

Rozvoj výuky informační gramotnosti a využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) při výuce je jednou z klíčových oblastí změn cílů a obsahu vzdělávání na všech stupních škol.

Vládou schválená koncepce Státní informační politiky ve vzdělávání (SIPVZ) realizovaná od roku 2000 umožnila zahájení programu masivní podpory ICT pro potřeby vzdělávání. Koncepce řeší dva základní problémové okruhy:

- Zajištění informační infrastruktury a zpřístupnění informačních technologií všem, kdo procházejí vzdělávací soustavou;
- Vytvoření podmínek pro integraci informačních technologií do vzdělávacích programů všech stupňů.

MŠMT zpracovalo systém financování provozu, údržby a inovace informačních a komunikačních technologií ve školách, který vychází z modelu vícezdrojového financování celé oblasti. Na jedné straně je škola a její zřizovatel a na druhé straně stát s dotací na předem přesně určené cíle. Předpokládá se i využití sponzorských darů, prostředků nadací a v neposlední míře využití strukturálních fondů Evropské unie.

Finanční podpora státu směřuje do dvou základních oblastí:

- Zajištění služeb definovaných standardem;
- Rozvojové programy.

Na základě deklarovaného vzdělávacího obsahu a požadovaného stavu je definován standard služeb informačních a komunikačních technologií na jednotlivých typech škol. Postup, jak dosáhnout definované úrovně služeb ICT, má každá škola zpracovaný v tzv. ICT plánu školy. Tento dokument je součástí povinné dokumentace školy. Výše státní dotace je odvozena od počtu žáků v příslušném školním subjektu. Současně je stanovena povinná minimální výše účasti zřizovatele školy, popřípadě školy samotné. Je vyloučena jakákoli exkluzivita komerčních dodavatelů a za výběr řešení i dodavatele je plně zodpovědný ředitel školy.

Jedním z předpokladů efektivního využití ICT ve školách je realizace rozvojových programů. Rozvojové programy zároveň přispívají k vytvoření silného motivačního prostředí na školách. Podmínkou přidělení dotace na rozvojový program je schválení projektu odbornou hodnotící komisí, jež vybírá projekty tak, aby bylo dosaženo cílů a parametrů jednotlivých programů v souladu s cíli a záměry státu, kraje, zřizovatele a školy.

Závěr:

Jihočeský kraj se bude podílet na kofinancování služeb definovaných standardem a na kofinancování rozvojových programů škol a školských zařízení zřizovaných krajem. V dalším rozvíjení ICT bude vycházet z navržené a schválené koncepce MŠMT a plně ji využívat a podporovat.

II.2.3 Zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání

Zajištění kvality a efektivity vzdělávání je prioritním cílem MŠMT vycházejícím z Národního programu rozvoje vzdělávání z roku 2001 i z DLZ ČR. Na tomto základě MŠMT vypracovalo Rámcový projekt monitorování a hodnocení vzdělávání, který byl schválen MŠMT 3.2.2004. V tomto projektu jsou uvedena čtyři hlavní témata, a to hodnocení žáků (průběžně a v uzlových místech vzdělávací dráhy) a jejich examinační příprava a uplatnění nástrojů externí evaluace, postupné zavedení vlastního hodnocení škol a evaluace a monitorování na národní i mezinárodní úrovni. Je nutné tyto jednotlivé kroky realizovat společně a ve vzájemné vazbě. Stejně tak musí celý systém evaluace vzdělávání odpovídat celkovému charakteru decentralizovaného vzdělávání a zároveň musí dojít k propojení s kurikulárním systémem, s postupem jednotlivého žáka po vzdělávací dráze (především způsob jeho postupu do dalšího stupně vzdělávání), se zajištěním zlepšování práce a dalšího rozvoje školy a s utvářením a fungováním podpůrných systémů (DVPP, rozvojové programy, inovační financování). Systém evaluace má být nastaven tak, aby pozitivně ovlivňoval celý vzdělávací systém a vedl k odklonu od pasivního memorování k aktivním činnostem žáka a myšlení v souvislostech.

Dílním projektem je pak projekt Spektrum, který se zabývá průběžným monitorováním a hodnocením vázaným na vzdělávací výsledky žáka v uzlových bodech jeho vzdělávací dráhy. Cílem je zjišťování relevantních výsledků vzdělávacího procesu a jejich objektivní analýza a volba strategie další pedagogické práce. Zjišťování výsledků dosažené úrovně vzdělávání žáků a následná sebereflexe všech zúčastněných subjektů má vliv na jejich práci, na celý systém vzdělávání a na jeho obsah. Význam zpětné vazby při decentralizaci školského systému prudce vzrůstá, škola ve svém školském vzdělávacím programu uvede a zdůvodní pojetí a způsob hodnocení a popíše postup realizace.

V rámci projektu bude probíhat průběžné monitorování a hodnocení dosažených znalostí a dovedností žáků pomocí souboru průběžných úloh v průběhu jednotlivých stupňů. Toto ověřování je chápáno jako plnohodnotná součást programu, kterou bude také odstraněno riziko náhodného selhání žáka.

Hodnocení bude probíhat ve formě národní hodnotící zkoušky. Tato zkouška je jednotná, centrálně zadávaná, založená na kombinaci práce s uzavřenými a otevřenými úlohami. Bude prováděna v 5. a 9. ročníku základní školy a u stejné věkové populace víceletých gymnázií, konzervatoří a speciálních škol. Obsah a rozsah učiva musí důsledně vycházet ze stávajících platných učebních dokumentů. Z charakteru úloh musí být zřejmé, že důraz je kladen nejen na znalosti, ale i na dovednosti. Úlohy budou zadávány v tištěné podobě a jejich hodnocení bude prováděno tak, aby bylo maximálně objektivní, a to v úzké spolupráci s kraji. Na realizaci se budou podílet MŠMT, Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (CEZVV), orgány kraje, KÚ a školy. Úloha krajů bude spočívat především v organizačním zabezpečení projektu, dále v metodické pomoci a konzultační činnosti a v rozšiřování potřebných informací mezi zainteresovanou veřejností. Důležitá je i fyzická kontrola připravenosti škol a zabezpečení odpovídajících podmínek pro standardní průběh národní hodnotící zkoušky.

Výsledky průběžného hodnocení a národní vzdělávací zkoušky budou základem osobního portfolia žáka. Současně je možné tento „obraz“ žáka doplnit o výsledky závěrečné klasifikace příslušných ročníků (vysvědčení) a výsledky v oficiálních soutěžích. Osobní portfolio může být využito pro kvalifikovaný výběr žáků ke studiu na střední škole.

Ověřování vzdělávacích výsledků bude postupně propojeno s reformou přijímání ke studiu ve středních školách. Osobní portfolio žáka by mělo být bráno jako jedno z kritérií přijímacího řízení středních škol a postupně by se měla přesunout hlavní váha z výběru uchazečů při přijímání do vyššího stupně na výsledné zhodnocení žáka při ukončování nižšího stupně.

V roce 2004 se realizoval projekt Hodnocení výsledků vzdělávání žáků 9. tříd v Karlovarském kraji. V roce 2005 se plánuje uskutečnění projektu Hodnocení vzdělávání žáků v uzlových bodech v dalších krajích. Hodnocení v plném rozsahu by mělo být zahájeno od školního roku 2006/2007. Lze předpokládat určitý podíl financování nákladů z prostředků zřizovatele.

V roce 2003 a 2004 Jihočeská hospodářská komora za účasti pracovníků OŠMT uspořádala školení pro odborníky z praxe u závěrečných a maturitních zkoušek a zájemcům z řad potencionálních zaměstnavatelů zprostředkovala kontakt se školami. Spolupráce s odborníky z praxe na některých školách probíhá již několik let. Dle informací z jednotlivých škol a názorů odborníků z praxe byla jejich účast hodnocena jednoznačně pozitivně.

Školy (uvedené na str. 12 DLZ), které se zúčastnily pilotního ověřování jednotného zadání závěrečných zkoušek učebních oborů, hodnotily nové pojetí závěrečných zkoušek především kladně a doporučují je ponechat i do budoucna. Zkouška je i nadále rozdělena na část písemnou, praktickou, jejichž témata jsou zadávána jednotně, a ústní.

Prvořadým úkolem pro uplatňování systému evaluace je vypracování odpovídajících evaluačních nástrojů pro různé stupně vzdělávání a pro různé účely. Vývoj nových nástrojů je záležitost dlouhodobá, náročná z hlediska času i finančních prostředků. Prvním krokem návrhu na rozšíření jejich škály bude zhodnocení nástrojů existujících.

Účast České republiky na všech mezinárodních projektech zabývajících se evaluací a monitorováním podle požadavků MŠMT (eventuálně regionu nebo evropské unie) je samozřejmě nezbytná, ale zároveň je nutné rozšířit způsob uplatňování jejich výsledků ve vzdělávací politice státu i konkrétní praxi škol. Program porovnání výsledků mezinárodního výzkumu PISA a výsledků programu Maturita nanečisto umožní porovnání výsledků části žakovské populace, která se těchto projektů zúčastnila, výsledků využije Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání při specifikaci požadavků z předmětu komunikace v českém jazyce a český jazyk a literatura. Šetření poskytne zároveň informace pro doplnění publikací, které obsahují výsledky ČR v mezinárodním výzkumu PISA, a stanou se rovněž zdrojem pro autoevaluaci zúčastněných škol.

Mezinárodního výzkumu OECD PISA 2003 se zúčastnila Střední zdravotnická škola a SOU Český Krumlov, Integrovaná střední škola České Velenice, SOŠ a SOU Volyně, Gymnázium olympijských nadějí Č. Budějovice, Konzervatoř Č. Budějovice, Gymnázium Č. Krumlov, Obchodní akademie a Gymnázium Vimperk, Gymnázium Strakonice, Gymnázium Soběslav, Gymnázium Pierra de Coubertina Tábor, Střední průmyslová škola stavební České Budějovice a Střední průmyslová škola strojnická Tábor.

Další výsledky žáků na konci povinné školní docházky v jednotlivých krajích o úrovni způsobilosti v matematice přináší publikace Učení pro zítřek, výsledky výzkumu OECD PISA 2003, ÚIV, Praha, 2005.

Vzorek je reprezentativní za kraj a bylo nutné vyhovět požadavku Mezinárodního centra výzkumu na stratifikaci vzorku dle velikosti škol. Žáci 9. ročníků byli rozděleni do 3 skupin podle typu studia – žáci běžných tříd ZŠ, žáci ZŠ navštěvující třídu s rozšířenou výukou a žáci víceletých gymnázií. Mezi kraji nebyly zjištěny velké rozdíly při porovnání průměrných výsledků žáků. Průměr bodového hodnocení ze všech krajů činil 516 bodů, Jihočeský kraj s 525 body se umístil na 3. místě v ČR.

II.2.4 Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a prevence sociálně patologických jevů

Raná péče

Raná péče je předmětem zájmu odborníků jak u nás, tak ve všech vyspělých zemích. Obecně je organizovaná dosti chaoticky, především díky různým alternativám při poskytování rané péče (zařízení státní, nestátní a zřizovaná obcemi).

Raná péče je velmi důležitá - v rámci výzkumu z r. 2001 se na tom shodují státní i nestátní zařízení. Zásadním a nezastupitelným způsobem může napomoci k minimalizaci důsledků postižení u dítěte i u rodiny.

Prostředky vložené do rané péče jsou investovány velmi efektivně a vracejí se v podobě možnosti zařadit větší počet dětí s postižením do škol běžného typu, v posílení silných stránek dítěte, ve vytváření předpokladů pro to, aby mohly dosahovat vyššího vzdělání než v minulosti, v menší závislosti dítěte i rodiny na sociálních systémech – snižuje nutnost ústavního pobytu, v lepší socializaci rodiny i dítěte a ve snížení rizika psychické invalidity rodinných příslušníků.

Ranou péčí zajišťují především státní, obecní a krajská zařízení, kterými jsou převážně speciálně pedagogická centra (SPC), a nestátní zařízení (ta pokrývají převážně zrakové, tělesné a kombinované vady) formou poraden rané péče, center komplexní péče, občanských sdružení. Příkladem může být Společnost pro ranou péči, jejíž součástí je Středisko rané péče pro zrakové postižení a kombinované vady v Českých Budějovicích (jedno ze 7 středisek v celé ČR) – jedná se o centrum pro podporu a provázení rodin dětí se zrakovým a kombinovaným postižením.

Závěr:

V rámci trendů společných pro členské státy Evropské unie je nutné vyřešit problematiku rané péče - úkolem pro nadcházející období je nadále podporovat poskytování poradenských služeb a spolupráci středisek rané péče se speciálně pedagogickými centry a vyřešit otázku jejího financování po dohodě resortu MŠMT s MPSV a MZdr, které tuto oblast podporují systémem vyhlašovaných grantů.

Speciální vzdělávání

Ve školách samostatně zřízených pro žáky se speciálními potřebami (dále jen speciální školy) se vzdělávají žáci se značnou potřebou speciálně pedagogické péče, jejichž stupeň tělesného, smyslového, mentálního, případně kombinovaného postižení je natolik závažný, že neumožňuje zařazení do běžných škol. Daří se v nich naplňovat právo na vzdělávání žáků v minulosti osvobozených od povinné školní docházky – možnost využívat schváleného „Rehabilitačního vzdělávacího programu pomocné školy“. Speciální školy by se postupně spolu se speciálně pedagogickými centry měly stávat v procesu transformace odbornými centry a vytvářet odborné a materiální zázemí na podporu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do běžného proudu vzdělávání.

Důležitým úkolem je zajistit vzdělávání dětí s lékařskou diagnózou autismus: podporovat vznik autistických tříd při speciálních školách a školských zařízeních, zajistit pro ně péči ve specializovaných SPC – na území Jihočeského kraje se tato péče uskutečňuje v SPC České Budějovice při Speciálních školách České Budějovice s působností pro celý Jihočeský kraj. Autistické třídy jsou v současné době zřízeny pouze v Českých Budějovicích a Jindřichově Hradci. Dále je nutné zajistit včasné rozpoznání potřebnosti speciálně pedagogické péče, její efektivní zahájení s využitím všech dostupných a vhodných prostředků.

Speciální školy budou plnit funkci pilotních škol, ověřujících nové modely vzdělávání zdravotně postižených žáků a poskytujících informaci o této předmětové oblasti. Počet speciálních škol bude závislý na demografickém vývoji a na potřebách žáků této cílové populace.

Počty žáků ve speciálních školách a školských zařízeních se snižují v důsledku včasné rané péče, kdy je možné postižení lépe kompenzovat, a také v důsledku zvýšené snahy o integraci dětí s postižením do škol běžného typu, a to především na žádost rodičů nebo z důvodu dopravní nedosažitelnosti speciální školy. Další příčinou je také celkové snižování počtu dětí v populaci.

Na školy dochází více chlapců, protože mentální postižení, které mezi žáky speciálních škol převažuje, se více vyskytuje v populaci chlapců.

Odborná učiliště pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami

S ubývajícím počtem dětí v populaci a možností těchto žáků odcházet do libovolných učilišť dle svého výběru je nutná optimalizace sítě učilišť, tzn. zamyslet se nad sítí těchto škol v regionu a nad využitím jejich kapacit. S ohledem na znění DLZ ČR dochází na krajské úrovni k aktualizaci nabídky možností pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a změnám v rejstříku odborných učilišť, učilišť a praktických škol podle demografických potřeb, poptávky na trhu práce a dopravní obslužnosti.

Byla upravena nabídka v kraji dalšího vzdělávání pro žáky základních škol speciálních (pomocných škol) – otevřením praktických škol při Speciálních školách Blatná, Speciálních školách Trhové Svině a při Speciálních školách Jindřichův Hradec. Tím považujeme nabídku středního vzdělávání pro žáky pomocných škol za dostatečnou.

Speciální střední školy pro žáky s postižením nejsou v kraji zastoupeny a s ohledem na síť těchto škol v rámci České republiky se neuvažuje o jejich zřizování v kraji.

Kraj bude i v dalším vývoji kvalitně monitorovat speciální potřeby žáků na všech vzdělávacích úrovních tak, aby na jedné straně byl poskytován ve vzdělávacím systému z tohoto pohledu odpovídající požadovaný standard těchto služeb, na straně druhé, aby bylo zamezeno plýtvání.

Závěr:

- **Ve větší míře podporovat využívání moderních druhů terapií: např. canisterapie, hipoterapie, muzikoterapie, arteterapie, které se stále více osvědčují. Vznikají nová střediska zaměřená na uvedené druhy terapií se školeným personálem (v kraji – např. nadace Koník, ARPIDA).**
- **Podporovat vybavení škol speciálními učebnicemi, speciálními učebními materiály a kompenzačními pomůckami, včetně ICT programů pro potřeby vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami účastí na vyhlášených programech MŠMT.**
- **Umožňovat doplnění vzdělání poskytovaného základní školou speciální (pomocnou školou) – formou jednoletých kurzů, večerní školy pro dospělé (za vedení pomocné školy, SPC), individuálních kurzů.**

Úkoly formulované pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami byly v letech 2003 až 2005 převážně splněny nebo jsou rozpracovány a postupně se řeší (rámcový vzdělávací program pro žáky s mentálním postižením, inovace obsahu učebních dokumentů odborného vzdělávání, ověřování koncepce vzdělávání neslyšících v praxi, pokročilo vybavování škol učebnicemi a kompenzačními pomůckami, pro vzdělávání žáků s těžšími formami mentálního postižení a s kombinovaným postižením je uveden do praxe rehabilitační vzdělávací program, je rozšířen poradenský systém o poradenské místo pro klienty s autismem).

Integrace zdravotně postižených žáků

Cílem je zařazení co nejvíce postižených dětí do běžného vzdělávacího proudu při zabezpečení potřebných speciálně pedagogických a psychologických podpůrných služeb. Škola musí dát vyniknout těm vědomostem, dovednostem a osobnostním rysům postiženého žáka, které nejsou negativně ovlivněny zdravotním postižením.

Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do běžných škol se v našich podmínkách setkala s širokým přijetím v rovině teoretické. V rovině praktické však naráží na překážky, které jsou zejména:

- v setrvačnosti přístupu a myšlení pedagogů;
- v nedostatečné pregraduální a postgraduální přípravě pedagogických pracovníků v oblasti speciální pedagogiky, psychologie a pedagogicko-psychologického poradenství;
- v nedostatečném vybavení škol a v omezené bezbariérové dostupnosti školních budov;
- v nedostatečné provázanosti sociálních služeb se službami pedagogickými (osobní asistence, pedagogická asistence);

Systém předpokládá následující organizační formy vzdělávání této skupiny žáků:

- individuální integrace – probíhající převážně ve třídách běžného typu škol;
- skupinová integrace – ve speciálních třídách (např. pro žáky se smyslovým postižením, s autismem);
- školy samostatně zřízené pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jejichž stupeň postižení je natolik závažný, že jim neumožňuje zařazení do škol běžného typu.

Výběr příslušné organizační formy vzdělávání je proveden na doporučení odborníků SPC a PPP se zřetelem ke stanovisku zákonných zástupců dítěte a s jejich písemným souhlasem.

V současné době se s integrací dětí setkáme ve větší míře v mateřských školách a v základních školách, ve středních školách je spíše ojedinělým jevem.

Tak jako v jiných krajích i v Jihočeském kraji zaznamenáváme vzrůstající počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Nejedná se o děti s typickým zdravotním postižením, ale o děti s neurologickou nebo psychiatrickou diagnózou, děti s poruchami učení, soustředění, děti hyperaktivní a děti s emočními a sociopatogenními poruchami.

Prosazování politiky integrace znamená mimo úpravy legislativy zejména úpravu způsobu financování škol – financování se musí odvíjet od žáka a nutného zajištění jeho vzdělávacích potřeb, což není vždy plně ze státního rozpočtu zajištěno, především s ohledem na stanovená podpůrná opatření.

Počet dětí se speciálně vzdělávacími potřebami integrovanými do mateřských škol

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mentálně postižení	37	27	29	25	29	35	32	26	28	21	18
Sluchově postižení	5	6	3	10	11	13	10	8	10	11	10
Zrakově postižení	11	7	5	8	8	7	9	13	15	6	7
S vadami řeči	47	46	42	46	31	41	61	86	73	76	77
Tělesně postižení	14	23	16	26	28	26	28	21	20	16	14
S kombinací postižení	47	40	36	52	34	48	50	35	36	28	22
Tělesně oslabení	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S lék. diagn. autismus	0	0	0	0	0	2	4	2	1	1	0
Se sníženou psycho-sociální adaptací	54	44	47	33	32	15	17	27	18	8	6
Celkem	231	193	178	200	173	187	211	218	201	167	154
v % k počtu dětí MŠ	1,08	0,87	0,82	0,99	0,88	0,94	1,1	1,17	1,09	0,89	0,82

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

V mateřských školách jsou individuálně integrované děti se zdravotním postižením v menší míře, než ve školách základních, jelikož často zůstávají v péči rodičů. Mateřské školy akceptují děti se speciálními vzdělávacími potřebami, integrace se již stala běžným pojmem.

Z tabulky je patrné, že stále převládá integrace dětí s řečovými vadami. Péče o rozvoj řeči a komunikativní dovednosti v mateřských školách se sice zlepšila, ale nadále přetrvává problém s vadami výslovnosti. Logopedická péče je pro některé lokality obtížně dopravně dostupná.

Další větší skupiny integrovaných dětí tvoří děti s kombinovaným, tělesným a mentálním postižením. V 7 mateřských školách v kraji pracují převážně u dětí s kombinovaným postižením nebo u většího počtu integrovaných dětí v jedné třídě asistenti pedagoga. Osobní asistence byla do roku 2004 zajišťována civilní službou. Na úhradě platů asistentů pedagoga se částečně podílejí Úřady práce.

Počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami integrovanými do základních škol

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Mentálně postižení	138	81	0	0	0	0	0	5	15	20	18	26
Sluchově postižení	25	24	21	24	22	25	31	34	41	39	44	50
Zrakově postižení	28	28	30	35	22	31	38	38	34	33	34	36
S vadami řeči	73	26	16	23	19	21	37	27	35	24	29	43
Tělesně postižení	66	55	33	43	48	46	45	45	52	57	49	52
S komb. postižení	67	26	23	27	45	26	47	59	44	48	44	51
Tělesně oslabení	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S lék. diagn. autismus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S vývoj. poruch. učení a chování	793	1140	928	1339	1553	1851	2142	2238	2319	2227	2044	1966
Celkem	1190	1380	1051	1491	1709	2004	2340	2446	2540	2448	2262	2224
v % k počtu žáků na ZŠ	1,71	2,08	1,63	2,38	2,47	2,91	3,45	3,65	3,85	3,94	3,78	3,86

Zdroj: zahajovací výkazy KTÚ

Do roku 2002 stále narůstal počet zdravotně postižených žáků integrovaných v běžných základních školách. V letech 1995 – 1999 nebyli na ZŠ integrováni žáci s mentálním postižením. Tito žáci byli zařazováni do speciálních škol, tehdy školský zákon integraci dětí s mentálním postižením neumožňoval. V letech 2000-2002 byla integrace těchto žáků realizována v rámci experimentu povoleného MŠMT. V současné době ji umožňuje již nový školský zákon.

V základních školách jsou integrováni i žáci s těžkým postižením – nevidomí, s více vadami, s těžkým sluchovým postižením. Při vzdělávání těchto žáků působí 55 asistentů pedagoga v kraji.

Nejvyšší počet integrovaných žáků zaujímají žáci s poruchami chování a učení. Příčin vysokého počtu je několik, patří mezi ně např. zvýšené množství rizikových těhotenství a komplikací při porodu, zvyšující se počet rozvodů a s tím spojených neurotických problémů dětí, nedostatek péče ze strany rodičů, ale na druhé straně také přesnější diagnostika těchto poruch a snaha rodičů svůj nezáměr a malou péči o děti zastírat jejich poruchami učení, které se ale, nepodílejí-li se i rodiče systematicky na jejich nápravě, zvyrazňují.

Na 10 základních školách jsou zřízeny speciální třídy, a to 5 tříd pro žáky s mentálním postižením, 2 třídy pro žáky se zrakovým postižením, nejvíce jsou zastoupeny třídy pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení a chování (12 tříd).

Závěr:

Podporovat rozšíření počtu škol s bezbariérovým přístupem prostřednictvím programů EU, eventuálně prostřednictvím rozpočtu kraje.

Ústavní a ochranná výchova

Ústavní a ochranná výchova je zastoupena v Jihočeském kraji dětskými domovy (dále jen DD), Dětským diagnostickým ústavem, Střediskem výchovné péče, základní školou a Školní jídelnou, Homole 90, Ústavem s výchovně léčebným režimem pro mládež (určený pro dívky) Jindřichův Hradec. Tato zařízení (mimo DD) jsou v Jihočeském kraji spravována přímo MŠMT.

Střediska výchovné péče (dále jen SVP) jsou určena pro děti a mládež se závažnými výchovnými problémy. Jejich úkolem je prevence, ambulantní a individuální péče, poradenská péče dětem, mladistvým do 18 let, rodičům, učitelům a dalším zájemcům. V Jihočeském kraji pracuje SVP při DDÚ Homole s odloučenými pracovišti s ambulantní péčí v Českých Budějovicích a ve Strakonici, s internátním zařízením v Českých Budějovicích, Dukelská ulice, SVP Český Krumlov.

Síť SVP je v kraji nedostatečná, nepokrývá celý kraj a nevyhovuje potřebám klientů. Je nutné ji dobudovat ve spolupráci s Dětským diagnostickým ústavem v Č. Budějovicích a MŠMT – během 2-3 let má být zajištěna spádová působnost po jednotlivých krajích (úkol MŠMT).

V naší společnosti jsou rodiny, které své děti zabezpečí po všech stránkách, ale i rodiny, které svoji základní funkci plní nedostatečně, nebo ji neplní vůbec. Pro děti z těchto rodin jsou zřizovány DD.

Dětské domovy:	Zřizovatel	Kapacita
Dětský domov Boršov n. Vltavou	Jihočeský kraj	40 dětí
Dětský domov a ZvŠ Horní Planá	Jihočeský kraj	72 dětí
Dětský domov a Spec. školy Písek	Jihočeský kraj	48 dětí
Dětský domov a Spec. školy Žichovec	Jihočeský kraj	38 dětí
Dětský domov Zbytiny-Koryto, s.r.o.	soukromý	15 dětí
Dětský domov a Spec. škola Volyně	Jihočeský kraj	38 dětí
Dětský domov a Spec. školy Radeníň	Jihočeský kraj	50 dětí
Dětský domov Zvíkovské Podhradí	Jihočeský kraj	18 dětí
	celková kapacita	319 dětí

Cílem práce DD je zajistit zařazené děti nejen ekonomicky, poskytnout jim vzdělávání s ohledem na jejich možnosti, ale být pro ně i oporou, rádcem a nahradit jim alespoň částečně rodinu. Proto se DD internátního typu převádějí na základě zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů ze dne 5. února 2002, na DD s rodinnými skupinami o maximální kapacitě 5-8 dětí.

Přebudování DD dle tohoto zákona je téměř dokončeno – v současné době je dokončena přestavba DD Písek, naplánovaná na rok 2006 je přestavba DD Zvíkovské Podhradí.

V důsledku přestavby všech DD na DD rodinného typu dojde ke snížení celkové kapacity DD v kraji (zákon č. 109/2002 Sb., povoluje max. 6 skupin v jednom zařízení – výjimka je udělena DD a Speciálním školám Horní Planá, kde je zařízení umístěno v několika samostatných objektech) na cca 319 dětí (snížení celkové kapacity DD oproti původní kapacitě o 20 dětí).

Pedagogičtí pracovníci, kteří budou pracovat v zařízeních pro ústavní výchovu a ve speciálních školských zařízeních, musí absolvovat psychologické vyšetření, které by mělo odhalit, zda daný člověk skutečně schopen pedagogické práce v těchto zařízeních, byť má maximální odborné vzdělání.

Úkoly Jihočeského kraje pro období 2006 - 2009:

- **Podporovat zavádění nových inovativních nástrojů do výchovy a vzdělávání dětí v DD a výchovných ústavech (snížení počtu dětí ve skupinách, podpora zakládání samostatných bytů pro klienty DD jako odloučených pracovišť DD, modernizace interiérů zařízení).**
- **Dokončit transformaci DD na území kraje na DD rodinného typu dle zákona č. 109/2002 Sb., v platném znění. Předpokládané zbylé investiční náklady spojené s přestavbou DD a podporou sociální integrace činí 16 mil. Kč.**

Péče o talentované žáky

Základní školy vytvářejí podmínky pro rozvíjení talentu žáků ve třídách s rozšířeným vyučováním matematiky a přírodních věd, tělesné výchovy, anglického, německého a francouzského jazyka, hudební výchovy, výtvarné výchovy, informatiky a výpočetní techniky.

Pro žáky mimořádně nadané (s IQ nad 135) jsou od září 2005 zřízeny třídy na ZŠ Máj II v Č. Budějovicích. Péče o ně probíhá formou skupinové integrace, žáci jsou vzděláváni podle individuálních vzdělávacích plánů. Při rozvíjení nadání žáků bude využito rozšířených osnov (tzv. enrichment), moderních metod a organizace vyučování. Metodicky bude škola spolupracovat s psychology pedagogicko-psychologických poraden v Táboře a Strakoniciích, které se na problematiku mimořádně nadaných dětí specializují, a se školou pro mimořádně nadané děti v Bratislavě. PPP zajistí komplexní psychologickou diagnostiku dětí, které budou do tříd zařazovány.

Závěr:

V rámci přibližování našeho vzdělávacího systému ke standardům zemí EU je třeba vycházet z trendů společných pro členské státy a krajem podporovat následující kroky:

- **akcentovat vzdělávání dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve školách běžného typu;**
- **ustupovat od pojmenování druhu zdravotního postižení dítěte k popisu jeho vzdělávacích potřeb;**
- **podporovat nadání a talent žáků vytvářením vhodné vzdělávací nabídky a s využitím odpovídajících metod při výuce;**
- **podporovat součinnost školy a rodiny, posilovat úlohu rodičů jako významných partnerů pedagogů při vzdělávání a výchově;**
- **v rámci dalšího vzdělávání vytvářet vzdělávací programy z oblasti speciální pedagogiky a způsoby jejich uplatňování v průběhu výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a vybavovat potřebnými znalostmi pedagogické pracovníky;**

- podporovat otevřenost školního prostředí a spolupráci odborníků z jiných resortů (pediatr, neurolog, rehabilitační pracovník, psychoterapeut...) v rámci diagnostiky i vzdělávacího procesu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- na krajské úrovni průběžně aktualizovat nabídku vzdělávacích možností žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a rekonstruovat síť škol s ohledem na demografický vývoj, potřeby na trhu práce a vzdělávaných dětí a na dopravní obslužnost.

Prevence sociálně patologických jevů v kraji

Základním principem strategie prevence nežádoucích sociálně patologických jevů v resortu školství, mládeže a tělovýchovy je výchova dětí a mládeže ke zdravému životnímu stylu, k osvojení si pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti, k odmítání všech forem sebeustrukce a porušení zákona.

Na výskyt sociálně-patologických jevů, kriminality dětí a mladistvých má vliv celá řada faktorů: funkčnost rodiny, negativní jevy v rodině, užívání alkoholu a ostatních návykových látek, vedení dětí ve škole, naplnění jejich volného času zájmovými aktivitami, skupina vrstevníků, agresivní vliv konzumní kultury, negativní vliv médií a reklamy, celospolečenské klima.

Významnou změnu přístupu vyžadují podmínky pro práci pedagogických pracovníků a jejich systematická podpora (i potřeba zvýšit přitažlivost profese a zajistit příliv nových kvalitních sil). K tomu je nutné podniknout současně řadu kroků: nejen zvýšit celkovou úroveň odměňování, ale umožnit i výraznější kariérní i platový postup, zajistit další vzdělávání a profesní růst.

Na řadě škol se rozvíjejí různé formy participace a jak ukázaly některé průzkumy, u učitelů se zvyšuje zájem o další vzdělávání v oblasti komunikace, řešení konfliktů skupinové dynamiky atd.

Nosným prvkem strategie prevence jsou vedle vzdělávacích programů pro pedagogy mimo jiné komplexní volnočasové programy, které vytvářejí síť vztahů uvnitř společnosti i kvalitu lidských vztahů.

Mladistvé ohrožuje celá řada rizik typických pro toto životní období, např. drogy, alkohol, touha po sexuálních zkušenostech - narůstá tzv. syndrom rizikového chování v dospívání. Výzkumy trvale poukazují na negativní vliv násilí prezentovaného ve sdělovacích prostředcích včetně vytváření negativních vzorů (viz i zvyšující se agresivita projevující se často šikanou).

Experimentace s drogami, požívání alkoholu a tabakismus se dlouhodobě udržují na stejné (a vysoké) hladině.

Výzkum poukazuje přes jisté zlepšení na stále ještě přetrvávající existenci rasových předsudků u mládeže - převážně vůči romskému etniku. Téměř polovina (45 %) mládeže vyjadřuje obavy z rasistických útoků vůči cizincům. Naše mládež oproti mládeži ze zemí EU vykazuje nižší míru tolerance zejména vůči cizincům z chudších států, kteří u nás žijí a pracují.

Recidiva v páchání trestné činnosti u mladistvých delikventů je zhruba 50 % a v současné situaci nelze očekávat zlepšení. Dochází ke zhoršování chování žáků ve školách i mimo školu, nárůstu agresivity, hrubosti, které sice znaky trestných činů a přestupků nenaplnějí, ale vážný problém, který se promítá do chodu škol a školských zařízení, nesporně znamenají.

Školy a školská zařízení aktualizují na začátku školního roku Minimální preventivní programy. Školní metodici prevence konzultují jeho obsah s ostatními pedagogy. Za obsah a plnění Minimálního preventivního programu odpovídá ředitel zařízení.

Minimální preventivní program zahrnuje primární prevenci všech sociálně patologických jevů (protidrogové působení, včetně legálních drog, prevenci kriminality, prevenci násilí a šikany, týrání, zneužívání, rasismus, xenofobii, patologické hráčství, divácké násilí, zvládání stresu, obchod s lidmi...). Toto působení je zaměřeno nejenom na žáky a pracovníky školy, ale také na rodiče žáků. Efektivitu prováděných činností sledují ředitelé zařízení, protože tuto oblast nesou odpovědnost.

Přínosem by mělo být rovněž dokončení legislativního procesu týkajícího se právní odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže, zejména posílení využívání alternativních trestů adekvátních k věku provinilce.

Cílem je rovněž zachytit nepříznivé trendy ve stavu obviněných a odsouzených mladistvých a podporovat činnosti v oblasti resocializace ohrožených a narušených jedinců.

Vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů

Priority v oblasti prevence zneužívání návykových látek vyplynou vždy z aktuálních potřeb v kraji.

Okruhy pro vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů :

- informační schůzky pro rodičovskou veřejnost,
- semináře pro ředitele škol a školských zařízení – informace o situaci v regionu,
- vzdělávání ředitelek a učitelek mateřských škol – metodické listy k práci s dětmi předškolního věku, téma tabák a alkohol,
- vzdělávání učitelů základních škol a školských zařízení pracujících s mládeží do 15 ti let – prostřednictvím vyškolených pedagogů dávat informace ostatním kolegům, postupně proškolovat všechny pracovníky škol a školských zařízení,
- speciální semináře pro učitele 1. stupně základních škol – ve spolupráci s PPP - metody včasného rozpoznání poruch učení a chování,
- vzdělávání učitelů středních škol a školských zařízení pracujících s mládeží do 26 let – vhodné informace nejenom ke kolegům, ale také směrem ke studentům – jedná se kromě primární prevence často již také o sekundární prevenci.

Nejméně dvakrát během školního roku se budou setkávat metodici školní protidrogové výchovy ze škol s pracovníky institucí, které se ve své činnosti zabývají prevencí negativních jevů, např. pedagogicko-psychologická poradna, linka důvěry, dětský diagnostický ústav, výchovný ústav, KHS, Policie ČR, Městská policie, nestátní organizace (občanská sdružení, obecně prospěšná společnost) apod.

Závěr:

Výchova ke zdravému životnímu stylu je výchozím předpokladem pro účinnou primární prevenci výskytu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže. V této oblasti je cílem podporovat školy při vytváření pozitivního sociálního klimatu ve školách, minimalizovat příčiny vzniku sociálně-patologických jevů i jejich dopadu na mládež, a proto budou vytvářeny podmínky pro činnost všech subjektů, které vykonávají preventivní aktivity (primární prevence), nebo jsou orientovány do oblasti resocializace ohrožených a narušených jedinců.

Významným způsobem budou zlepšeny podmínky pro realizaci primární prevence a podporu těchto aktivit na školách a školských zařízeních.

Významnou roli v oblasti prevence sociálně patologických jevů sehraávají rovněž nestátní neziskové organizace. Proto se v následujícím období předpokládá pokračování cílené dotační politiky vůči těmto organizacím ze strany orgánů veřejné správy.

S cílem zefektivnění prevence negativních jevů a s tím související adresnosti dotační politiky bude prohloubena meziresortní spolupráce v oblasti prevence, podpora adresně směřovaných projektů na jednotlivé negativní jevy, se zvláštním důrazem na prevenci alkoholismu, tabakismu, drog, šikany, komerčního sexuálního zneužívání dětí a mladistvých a sledování a vyhodnocování účinnosti a efektivnosti realizovaných forem preventivního působení.

II.2.5 Poradenské a informační systémy

Systém poradenství zahrnuje širokou škálu služeb:

- pedagogicko-psychologické poradenství se zaměřením na znevýhodněné žáky a děti (pocházející ze sociálně znevýhodněného prostředí, se zdravotním postižením, se specifickými poruchami učení apod.) a na péči o talentované a nadané žáky;
- prevenci sociálně patologických jevů (užívání návykových látek, šikana, gambling apod.);
- volbu vzdělávací dráhy a kariérové poradenství (zaměřeno na uchazeče o studium na všech stupních škol, budoucí absolventy při přechodu na trh práce, potenciální uchazeče o další vzdělávání apod.).

Poradenské služby v současné době poskytují tato zařízení:

- SPC – Speciálně pedagogická centra specializovaná podle druhu postižení, v Jihočeském kraji jsou zastoupena SPC pro všechny druhy zdravotního postižení (tělesné, smyslové, mentální, vady řeči i kombinované vady).
- SVP – Střediska výchovné péče – nepokrývají celý kraj, není dobudovaná síť, zřizovatelem je MŠMT.
- PPP – Pedagogicko psychologické poradny, v Jihočeském kraji působí poradny ve všech okresech.
- Informační a poradenská střediska při úřadech práce.

Vedle toho existuje v oblasti kariérového poradenství řada aktivit a projektů, zaměřených na poskytování informací pro uchazeče o střední i vysokoškolské studium. Na samotných školách některé z těchto služeb poskytují výchovní poradci. Kvalita jejich služeb však bývá velmi rozdílná. Na některých školách působí interní i externí psychologové.

Vytvořit a realizovat systém informační, metodické a vzdělávací podpory kariérového poradenství a vzdělávání si klade za cíl systémový projekt MŠMT VIP–Kariéra v rámci opatření 3.1.OPRLZ.

V rámci tohoto projektu je budován integrovaný informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce – ISA, dále vytvořena síť školních poradenských pracovišť a bude realizováno vzdělávání výchovných-kariérových poradců, učitelů tematických celků „Výchovy k volbě povolání“ a „Úvodu do světa práce“. Do projektu bylo zařazeno také 7 škol Jihočeského kraje (jejich výčet je uveden níže v textu). V rámci kariérového poradenství v kraji bude také využíváno informačního systému o uplatnění absolventů škol na trhu práce, protože výstupy jsou zpracovávány po regionech.

Integrovaný systém poradenství ve školství

Na základních, středních a vyšších odborných školách jsou zřizována školní poradenská pracoviště, která zajišťují služby poskytované výchovným poradcem, školním metodikem prevence a školním psychologem nebo školním speciálním pedagogem. Financování projektu školních poradenských pracovišť je zatím do roku 2008 zajištěno z prostředků ESF. Školy, které jsou zapojeny do projektu školního poradenského pracoviště jsou následující:

Základní škola nám. Tomáše z Husi, Tábor; Základní škola Za nádražím, Český Krumlov; Základní škola Dukelská, Strakonice; Základní a Mateřská škola J. K. Tyla, Písek; Základní škola Máj II, České Budějovice; SOŠ a SOU – COP, Sezimovo Ústí; Dětský domov a Speciální školy, Písek.

Poradenské služby jsou postupně rozšiřovány o oblast péče o nadané žáky a o žáky z jiných etnik a minorit.

Poradenský systém na úrovni školských poradenských zařízení

Služby poskytované školním poradenských pracovištěm je třeba integrovat se službami specializovaných školských poradenských zařízení: Pedagogicko-psychologickými poradnami (PPP), Speciálně pedagogickými centry (SPC) a školskými zařízeními preventivně výchovné péče – Středisky výchovné péče (SVP).

Speciálně pedagogická centra (SPC) poskytují a nadále budou poskytovat komplexní poradenské služby v péči o děti se zdravotním postižením v předškolním a školním věku v plném rozsahu. Zaměří se na podporu vzdělávání dětí a žáků s těžkým zdravotním postižením (vytváření stimulačních programů, pomoc školám při vytváření individuálních vzdělávacích plánů), na spolupráci se školami a školskými zařízeními při podpoře širší integrace dětí a žáků se zdravotním postižením.

Střediska výchovné péče (SVP) se věnují rozvoji osobnosti dětí a mládeže s rizikovými projevy chování, vytvářejí metodické zázemí pro pomoc rodičům nebo jiným zákonným zástupcům dětí, vytvářejí preventivní programy v oblasti sociálních dovedností, odstranění problémových projevů chování dětí a mladistvých způsobených nesprávnou výchovou v rodině nebo nevhodným sociálním prostředím.

V Návrhu národní politiky rozvoje kariérového poradenství v ČR jsou definovány následující cíle:

- optimalizovat (posílit a zefektivnit) komplex služeb kariérového poradenství účelně integrovat a harmonizovat činnosti, které v této oblasti realizují školy a specializovaná poradenská zařízení s ohledem na jejich odborný potenciál;
- zabezpečit rovný a široký přístup k ucelenému spektru základních služeb kariérového poradenství poskytovaných na odpovídající odborné úrovni; rozvíjet služby kariérového poradenství na úrovni školy;
- propojit poradenské a vzdělávací činnosti na školách;
- vytvořit reálné podmínky pro funkčnost a kvalitu poradenských služeb.

Úkoly Jihočeského kraje pro období 2006 - 2009:

- **Koordinovat služby celého poradenského systému a dobudovat jeho síť tak, aby pokrývala v dostatečné míře celý kraj.**
- **Spolufinancovat projekty komplexních služeb v oblasti volby školy a povolání.**
- **Podpora školních poradenských pracovišť bude zajištěna do roku 2008 z finančních prostředků EU, poté je možné předpokládat finanční participaci kraje.**

II.2.6 Umělecké a zájmové vzdělávání

Základní umělecké školy a záměry v jejich rozvoji

Význam ZUŠ při přípravě budoucích uchazečů o studium na středních a vysokých školách je již všeobecně uznávaný a v posledních letech stoupá i významný podíl těchto škol v nabídce zájmového vzdělávání ve volném čase dětí a mládeže.

Podle školského zákona poskytují základní umělecké školy základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech a připravují žáky pro studium učebních a studijních oborů ve středních školách uměleckého zaměření a na konzervatořích, připravují také odborně pro studium na vysokých školách s uměleckým zaměřením. Studium je určené pro žáky základních škol, v 2. stupni pro žáky středních škol a případně i pro dospělé zájemce.

Důležitým zdrojem inspirace a neustálého srovnávání výsledků žáků a pedagogické práce učitelů v krajském, národním i mezinárodním měřítku jsou soutěže, festivaly, výstavy, přehlídky a projekty. Tím jsou děti připravovány nejen na profesionální dráhu, ale ve většině případů jako dobří amatéři, kteří jsou schopni na veřejnosti běžně vystupovat v různých amatérských souborech a orchestrech.

Nad rámec učebních plánů je pro ZUŠ prioritou spojení výuky s aktivní uměleckou činností ve všech oborech, příprava na soutěže, na veškeré veřejné akce a také zvýšená péče o žáky připravující se na profesionální dráhu.

V uplynulých letech byl pro ZUŠ největší problém pokrýt hodinovou dotací poměrně velký rozsah učiva (zvláště komorní hru a korepetice, které byly realizovány převážně jen v rámci veřejných vystoupení žáků). Ve školním roce 2004/2005 byl v důsledku tohoto problému pozměněn normativ v hudebním oboru a tak učiněn první krok k tomu, aby učební plány dostatečně korespondovaly s učebními osnovami.

ZUŠ budují a udržují spolupráci s různými institucemi, např. s městy a obcemi, ZŠ, MŠ, SŠ, DDM, Jihočeskou galerií, konzervatořemi, pedagogickými fakultami, Jihočeským divadlem, Jihočeskou komorní filharmonií, Českým rozhlasem, kabelovou televizí, nemocnicemi, Domovy důchodců, s redakcemi uměleckých novin a časopisů, Euroatelierem, Fondem pro česko-německou budoucnost, s nadací Mládež pro Evropu a dalšími. Iniciativa vychází převážně od ředitelů ZUŠ.

Mimo soutěží vyhlašovaných MŠMT ČR se ZUŠ účastní soutěží takřka po celém světě.

V Jihočeském kraji je v současné době celkem 33 základních uměleckých škol, které jsou velmi dobře rozmístěny a pokrývají smysluplně celou oblast kraje. Zřizovatelem 22 ZUŠ je Jihočeský kraj, 9 škol zřizují obce (z toho 4 ZUŠ jsou při ZŠ) a dvě školy jsou soukromé. Počty žáků v ZUŠ zůstávají již po několik let téměř stejné i přes postupný úbytek populace v posledních šesti až osmi letech.

Školní rok	1999/2000	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Počet žáků	12.866	12.822	12.667	12.721	12.597	12.541
Dospělí	37	44	155	78	92	126

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

Pokles počtu dětí v roce 2003/2004 byl způsoben zrušením jedné ze tří soukromých škol.

Do budoucna, pokud ředitelé ZUŠ zjistí na svých školách citelný úbytek žáků, mají v plánu (a někteří tak již činí) otevírat pobočky ZUŠ na základních školách v menších obcích, kde se postupně úbytkem žáků uvolňují prostory.

Do ZUŠ budou moci nastoupit i talentované a nadané děti mladšího věku, které dosud rodiče nechtěli posílat z různých důvodů autobusem do vzdálené ZUŠ. Škola tak bude mít možnost podchytit i děti, které by se z objektivních důvodů do ZUŠ nedostaly.

Ve školním roce 2003/2004 změnou vyhlášky o ZUŠ došlo k mírnému snížení plateb školného. Rodiče platí maximálně 110 % průměru skutečných neinvestičních výdajů školy na žáka v uplynulém kalendářním roce, snížených o výdaje na platy a náhrady platů. Ředitelům to dává možnost přizpůsobit školné platební schopnosti obyvatel v dané oblasti.

Je jasné, že bez absolvování náročné přípravy v ZUŠ je skoro vyloučeno zahájit další studium uměleckého nebo umělecko-pedagogického oboru. Problémem je během průzkumů hudebnosti u těch nejmenších objektivně rozeznat, které z dětí má ke studiu skutečné vlohy. Musí být dána možnost všem, kteří chtějí studium na ZUŠ zkusit a teprve, když to není v jejich silách, studium po 1. cyklu ukončit.

Především pro pedagogy je třeba vytvořit koncepční přípravu formou dalšího vzdělávání učitelů, do které by byly zařazeny moderní poznatky o projevech a potřebách nadaných a mimořádně nadaných dětí tak, aby byli schopni s těmito dětmi pracovat.

Podařilo se zahájit projekt „Využití digitálních grafických a zvukových technologií při výuce ZUŠ“, jehož cílem je především vzdělávání pedagogů v oblasti zvukových technologií, zaměřených na práci s notačním programem FINALE 2004 a získávání dovedností při práci s digitálními technologiemi, získávání představy o práci s multimédií. Tento projekt byl dotován MŠMT. Do budoucna se s touto podporou nepočítá, a proto se tvůrci projektu zapojí do OPRLZ, opatření 3.1. – Tvorba a realizace programu dalšího vzdělávání učitelů a dalších pedagogických pracovníků.

Vhodná je i spolupráce se zahraničními odborníky – např. překlady a úpravy odborných textů a dalších metodických materiálů pro učitele, využívání zahraničního notového materiálu a pomůcek (vysoké ceny). Mimořádně nadaným jedincům zpřístupnit i jiné individuální nebo experimentální formy uměleckého vzdělávání tak, jak je to postupně umožňováno všem takto nadaným jedincům ve vyspělých státech. Ucelený systém péče o nadané děti zatím v kraji z hlediska uměleckého nadání chybí. Už v předškolním věku musíme nabídnout co nejširší paletu uměleckých i technických činností, aby se děti mohly v plné šíři projevit v nejvhodnějším čase, aby odborníci u nich mohli objevit dobré předpoklady k dané činnosti a v návaznosti dále tyto předpoklady rozvíjet a vést správným směrem.

Ne vždy se podaří i takto objeveným nadaným dětem zajistit vhodné materiální podmínky, i když v ZUŠ je možno nadaným dětem ze sociálně slabších rodin příspěvek snížit nebo zrušit.

V každé zemi jsou děti budoucnost národa, co teď do nich vložíme, proinvestujeme, v budoucnu se nám mnohonásobně vrátí. A to jak v dobrém smyslu, pokud budeme investovat správně, tak i opačně, pokud nebudou investice směřovány tím správným směrem a promyšleně.

Závěr :

- **Nadále podporovat rozvoj základních uměleckých škol tak, aby mohly nabízet činnosti pro uspokojování uměleckých zájmů dětí a mládeže a rozvíjení jejich talentu a nadání v příslušných uměleckých oborech, a pomocí těchto škol neustále zvyšovat kulturnost co nejvyššího počtu dětí a mládeže.**
- **Podporovat v místech s malou hustotou obyvatelstva a špatnou dopravní dostupností organizování těchto činností přímo na základních školách zřizováním poboček ZUŠ až do výše kapacity ZUŠ.**

- Podporovat zavádění nových forem a metod ve výuce, vytvořit podmínky ke vzniku nových předmětů hudebního oboru v oblasti digitálního zpracování hudby, podpořit tvorbu počítačových a multimediálních programů pro výuku, umožnit zapojení do evropských projektů rozvíjejících umělecké a estetické cítění mladé generace, a tím je také nutno následně rozšiřovat nabídku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků i zvyšování kvalifikace (magisterské studium) pedagogů ZUŠ.
- Prosazovat ZUŠ jako účinnou prevenci v oblasti sociálně patologických jevů, jejich nezastupitelnou roli v oblasti kultury dětí a mládeže kraje, podchytit větší počet dětí a mládeže pro smysluplné využití volného času a tím eliminovat působení nežádoucích sociálně patologických vlivů na jejich rozvoj.
- Udržet slušnou úroveň těchto škol, které jsou v ČR unikátní a uznávané jako vzor ve vyspělých evropských zemích.

Z výše uvedených důvodů doporučujeme, aby zřizovatelem převážné většiny základních uměleckých škol zůstal kraj .

Rozvoj zájmového vzdělávání v kraji

Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech (dále jen ŠD a ŠK). Střediska volného času se dále podílejí na další péči o nadané děti, žáky a studenty a ve spolupráci se školami a dalšími institucemi na organizaci soutěží a přehlídek dětí a žáků.

Domy dětí a mládeže (dále jen DDM) zauímají významné místo mezi subjekty zabezpečujícími a rozvíjejícími zájmové aktivity dětí a mládeže. Počet účastníků pravidelné zájmové činnosti zůstává stabilní i přes úbytek populace. Kvalita výchovně vzdělávací činnosti je velmi dobrá. V nabídce se objevují zejména aktivity pro děti školního věku, ale i pro předškoláky, pro společnou činnost rodičů s dětmi a pro dospělé. V příštím období budeme kromě současné nabídky volnočasových aktivit DDM podporovat ve spolupráci s řediteli středních škol pravidelné i nepravidelné činnosti, které odpovídají současnému zájmu starších dětí a zejména mládeže. V pravidelných činnostech DDM se v Jihočeském kraji týdně zúčastní 11 tis. dětí a mládeže a v nepravidelných akcích cca 100 tis. dětí a mládeže za rok.

Jihočeský kraj zřizuje 11 DDM: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec (elokovaná pracoviště v Dačicích a v Třeboni), Písek (elokované pracoviště v Milevsku), Strakonice (elokované pracoviště ve Vodňanech), Tábor, Blatná, Kaplice, Veselí nad Lužnicí a Soběslav. Dále je v regionu jeden DDM církevní (Salesiánské středisko mládeže v Č.B.), jedno středisko pro volný čas dětí a mládeže je soukromé (Arpida), jeden DDM zřizuje město (Týn nad Vltavou) a v okrese Prachatice byl DDM součástí Střediska vzdělávání, informací a služeb v Prachaticích (dále jen SVIS), jehož zřizovatelem bylo MŠMT ČR. Součástí DDM Prachatice jsou detašovaná pracoviště ve Vimperku, Netolicích a Volarech.

MŠMT ČR na Příkaz ministryně školství, mládeže a tělovýchovy ČR č.14/2004 ze dne 19.11.2004 zrušilo SVIS Prachatice jako PŘO s účinností k 30.6.2005. Jedním z důsledků této reorganizace byla nutnost převedení přímé práce s dětmi v oblasti zájmového vzdělávání ze současného SVIS na nový subjekt. SVIS Prachatice doporučilo představitelům Jihočeského kraje zřídit ve své působnosti DDM v Prachaticích, který by převzal tuto činnost. Jihočeský kraj zřídil DDM Prachatice k 1.6.2005.

DDM v bývalých okresních městech organizují okresní kola soutěží žáků základních a středních škol, DDM v Č. Budějovicích organizuje kromě toho většinu krajských kol soutěží a olympiád. Všechny DDM organizují aktivity i v době hlavních a vedlejších prázdnin. Dobře se rozvíjí spolupráce se školami, zvyšuje se nabídka pravidelných volnočasových aktivit i jednorázových akcí. V dalším období je úkolem zvýšení nabídky zájmové činnosti DDM a ŠK v době hlavních prázdnin a podpora spolupráci se školami a školskými zařízeními i s nestátními organizacemi, zabývajících se zájmovými aktivitami dětí a mládeže.

Jihočeský kraj je současný zřizovatel většiny DDM v kraji. Bude podporovat stávající existenci a vznik nových DDM s nabídkou pravidelné zájmové činnosti až do cílového stavu, kdy samostatný DDM bude zřízen pouze v okresních městech, elokovaná pracoviště mohou být zřízena v každé obci kraje s rozšířenou působností, případně v dalších obcích s počtem obyvatel nad 5 000 obyvatel. Ve zvlášť odůvodněných případech je možné zřídit středisko volného času i ve městech s menším počtem obyvatel, kde se prokáže, že DDM je výhodnější forma zájmového vzdělávání než v dané oblasti zřízení školního klubu popřípadě školní družiny. Pokud města projeví zájem o zřízení svého DDM, mohou jej zřídit jako samostatný DDM.

V současné době tuto výše připravovanou koncepci nesplňují pouze okresy Tábor, Č. Krumlov a Strakonice, kde bychom výhledově upravili stávající stav dle nově navrhované koncepce. Pokud by města, která by splňovala navrhovanou Koncepci zájmového vzdělávání v Jihočeském kraji, projevila zájem o převzetí zřizovatelských kompetencí z kraje na město, OŠMT bude tento převod orgánům samosprávy JČK kraje doporučovat. Města by obdržela od OŠMT KÚ Jihočeského kraje neinvestiční dotace na přímé vzdělávací náklady.

Aktivity ŠD a ŠK v oblasti zkvalitňování nabídky náplně volného času je nutno i nadále rozvíjet, a to zejména tam, kam nezasahují nabídky DDM. Názor, že děti a mládež nechťejí setrvávat po vyučování ve škole, nelze zevšeobecňovat. Vždy závisí na aktuálnosti a kvalitě nabídky. Je naopak vhodné podnítit aktivitu pedagogů ochotných pracovat s dětmi i v jejich volném čase a najít způsob, jak je ohodnotit. Výhodou je pedagogická způsobilost vedoucích kroužků, možnost využití prostor ve školách, které jsou po vyučování nevyužité, i určitá kontrolovatelnost úrovně vedení zájmového útvaru. Pokud by měly školy dostatek finančních prostředků na odměňování, staly by se volnočasové aktivity při školách vyhledávanými možnostmi zájmového vzdělávání a zájmových aktivit i pro sociálně slabší žáky. Na 1. stupni využívá školní družiny 46 % žáků z celkového počtu a na 2. st. využívá školní kluby 7 % žáků z celkového počtu.

OŠMT KÚ Jihočeského kraje bude v případě žádosti o zřízení nebo navýšení kapacity ŠD, ŠK v rámci rozpočtových možností rozhodovat o navýšení cílové kapacity u ŠD v obcích do 5 tis. obyvatel do 70 % z celkového počtu dětí na 1. stupni u plně organizované školy, v obcích nad 5 tis. obyvatel do 60 % z celkového počtu dětí na 1. stupni plně organizované školy. V ostatních typech škol až do 100 % žáků 1. stupně.

OŠMT bude v rámci rozpočtových možností dále rozhodovat o navýšení cílové kapacity u ŠK v obcích do 5 tis. obyvatel do 50 % z celkového počtu dětí na 2. stupni plně organizované školy, v obcích nad 5 tis. obyvatel do 40 % z celkového počtu dětí na 2. stupni plně organizované školy. V ostatních typech škol až do 100 % žáků 2. stupně. Pokud bude ŠK v dané oblasti nahrazovat činnost DDM může mít cílová kapacita i vyšší procentuální hodnotu než 100%. V případě, kdy ŠD, ŠK poskytuje zájmové vzdělávání žákům z několika škol, posoudí se cílová kapacita dle dané skutečnosti a smysluplnosti uvedených činností v ŠD a ŠK. Města a obce by se měly podílet na financování těchto mimoškolních zájmových aktivit.

Závěr:

V Jihočeském kraji je počet DDM zařazených do sítě škol a školských zařízení včetně detašovaných pracovišť optimální. O jejich redukci kraj neuvažuje. V součinnosti s jednotlivými městskými úřady se počítá s optimalizací sítě elokovaných pracovišť. Prvořadým záměrem kraje je hledání vlastních prostor a uvolnit tak prostory, kde jsou DDM zřizované krajem zatím v nájmu. Pokud by města, která budou splňovat navrhovanou Koncepci dalšího rozvoje školských zařízení poskytující zájmové vzdělávání v Jihočeském kraji, požádala o přesun zřizovatelských kompetencí z kraje na město nebo by projevila zájem o zřízení svého DDM, OŠMT bude tato rozhodnutí akceptovat a bude je doporučovat orgánům kraje.

V Jihočeském kraji je počet ŠD a ŠK při základních a speciálních školách zařazených do sítě škol a školských zařízení odpovídající republikovému průměru.

OŠMT bude v rámci rozpočtových možností doporučovat vznik nových součástí ŠD, ŠK vykazující zájmovou činnost formou kroužků v místech, které jsou mimo spádovou oblast DDM nebo v oblasti, kde není jiná možnost, jak řešit mimoškolní zájmové vzdělávání. Města a obce by se měly podílet na financování těchto mimoškolních zájmových aktivit.

Výměny dětí a mládeže a mezinárodní spolupráce v kraji

Jihočeský kraj je díky výhodné geografické poloze a historickým vazbám velmi aktivní oblastí při realizaci výměn dětí a mládeže a mezinárodní spolupráce. Bezprostředním partnerem pro spolupráci jsou školy, školská zařízení a další organizace v příhraničních (německy hovořících) regionech. Společné projekty s partnerskými subjekty z Horního Rakouska, Dolního Bavorska a Dolního Rakouska mají dlouhodobý charakter a po vstupu ČR do EU se ještě více prohlubují. Na úrovni politické reprezentace Jihočeského kraje jsou dobré sousedské vztahy kodifikovány dohodou o spolupráci, s prioritami ve vybraných oblastech. Pro bilaterální spolupráci s Horním Rakouskem byla vytvořena odborná skupina „Mládež a sport“ a pro bilaterální spolupráci s Dolním Bavorskem odborná skupina „Školství“, aby obsahově naplnily příslušné části dohod. Odborná skupina zajišťuje zprostředkování pozvánek, kontaktů a informací a podílí se na organizaci různých druhů kontaktních seminářů, při kterých se scházejí k jednomu stolu zájemci o spolupráci a plánují společné projekty.

Nadále zůstává při spolupráci důležitým prvkem zprostředkovat dětem a mládeži jazyk a kulturu jiné země a podpořit tak vzájemné porozumění.

U rozvinutějších forem spolupráce jsou partnerské organizace schopny vyvinout vícestranné projekty na odborná témata a zabývat se otázkami, které mají mezinárodní dimenzi. Kromě sociálních kompetencí jsou dětem a mládeži předávány nové poznatky a zkušenosti obohacující jejich přípravu na povolání.

Potřeba integrace do evropského prostoru vede k rozšiřování mezinárodních aktivit a kontaktů o další regiony, které nejsou přímými sousedy Jihočeského kraje. Dalším partnerským regionem se stal švýcarský kanton Bern a probíhají jednání o navázání spolupráce s francouzským regionem Bretaň. Vždy je však důležité, aby již existovaly vazby založené na dřívější spolupráci jednotlivých subjektů obou regionů.

K financování mezinárodních aktivit a výměn dětí a mládeže jsou využívány v první řadě programy Evropské unie. Školy mají možnost být žadateli v programu Socrates, příp. Leonardo da Vinci. Pro občanská sdružení pracující v oblasti dětí a mládeže může být zdrojem financování program Mládež.

V současné době zpracovala Evropská komise materiál o podobě vzdělávacích programů a programů pro mládež pro období 2007 až 2013. Předpokládá se větší propojení účastníků evropských programů a vytváření rozsáhlejších sítí v rámci metody otevřené koordinace.

Dalším z možných zdrojů financování je Interreg III, který je pokračováním předvstupního programu Phare CBC nebo Česko-německý fond budoucnosti. Pro organizace dětí a mládeže jsou určeny Programy podpory práce s dětmi a mládeží MŠMT.

Jihočeský kraj patří mezi významné podporovatele těchto aktivit prostřednictvím vlastní dotační politiky, i když v porovnání finančních objemů není na prvním místě. V současné době je ovšem jedním z kritérií pro financování výměn dětí a mládeže a mezinárodních aktivit nutnost vícezdrojového financování.

Školy a školská zařízení a organizace dětí a mládeže a sportovní organizace v kraji se aktivně chopily příležitosti, které přinesl vstup České republiky do Evropské unie. Stávají se spolupracovníky mezinárodních organizací a přinášejí vlastní vklad do společné Evropy. Příkladem je 46. zasedání Evropského parlamentu mládeže pro středoškolské studenty od 16 do 19 let, organizované v srpnu 2004 v městě Tábor a Bambiriáda bez hranic v Českých Budějovicích, kde se v roce 2004 sešli pracovníci s dětmi a mládeží ze čtyř zemí Evropy.

Závěr:

Výměny dětí a mládeže a mezinárodní spolupráce škol, školských zařízení a organizací dětí a mládeže a sportovní organizace jsou důležitou součástí formálního a neformálního vzdělávání v Jihočeském kraji. Je žádoucí podporovat i nadále metodicky a finančně jejich kvantitativní a kvalitativní rozvoj a spoluvytvářet příznivé podmínky pro jejich uskutečňování.

II.2.7 Zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků

Postavení pedagogických pracovníků ve společnosti není uspokojivé, přestože se jedná o pracovníky s požadavkem převážně vysokoškolského vzdělání. Na školách nadále působí učitelé bez požadované kvalifikace, zejména bez aproby pro vyučování jazyků a předmětů výchovného zaměření, i když pedagogické fakulty připravují odpovídající množství pedagogů.

Důvodem není jen finanční ohodnocení a hledání lukrativnějšího zaměstnání v jiných oblastech společnosti, ale i postoj a chování rodičů, kteří někdy svádějí neúspěchy svých dětí na učitele. Náprava spočívá ve zlepšení komunikace mezi učiteli, žáky a rodiči a také většími pravomocemi ředitele ohodnotit kvalitní učitele za pedagogickou práci, nikoli jen podle odučených let.

Spolupráce s MŠMT, s fakultami připravující učitele a zaměstnavateli při přípravě učitelů z pohledu kraje

OŠMT spolupracuje s Národním institutem pro další vzdělávání (NIDV) při realizaci vzdělávání pedagogických pracovníků jednak vlastní přímou účastí na vzdělávání a dále zprostředkováním kontaktů a potřebných informací NIDV i školám. Nejvýraznější spolupráce OŠMT je při realizaci studia ředitelů škol a školských zařízení (FS I).

Spolupráce kraje s Jihočeskou univerzitou je dohodnuta v rovině pravidelných informativních pracovních setkávání. Jihočeský kraj univerzitu ani nezřizuje ani neřídí, ale snaží se o dobré partnerské vztahy. Zapojení všech fakult Jihočeské univerzity do inovačního procesu a aktuálních změn ve školství je z pohledu kraje velmi žádoucí.

Úloha krajů v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

Další vzdělávání a sebevzdělávání pedagogických pracovníků je podstatným znakem učitelské profese, jejím právem i povinností.

Zde je třeba využít činnosti NIDV zřízeného MŠMT s celostátní působností. V tuto organizaci se proměnila od 1.4.2005 pedagogická centra – Pedagogické centrum Praha, a tím i Pedagogické centrum České Budějovice.

NIDV změnilo koncept nabídky a dostalo možnost připravit a realizovat národní projekty, které mají prostřednictvím finančních prostředků z ESF pomoci řešit aktuální otázky českého školství: projekt Koordinátor, projekt Brána jazyků, projekt Úspěšný ředitel. Předností těchto projektů je, že všechny vzdělávací aktivity v rámci těchto projektů jsou pro cílové skupiny pedagogů bezplatné.

Jihočeský kraj nadále bude zajišťovat další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen DVPP) v kraji. V souvislosti s transformací pedagogických center zřizovaných MŠMT na kraje a tím i s transformací Pedagogického centra České Budějovice k 1.1.2005, schválil kraj zajištění DVPP v stávajícím rozsahu. Nejprve došlo k posílení počtu zaměstnanců uskutečňujících DVPP tak, aby další vzdělávání zajišťovala všechna střediska služeb školám (SSŠ) zřízená Jihočeským krajem (SSŠ České Budějovice, SSŠ Tábor, SSŠ Jindřichův Hradec, SSŠ Písek a SSŠ Strakonice), a dále byly převedeny zbývající platné akreditace z Pedagogického centra České Budějovice na střediska služeb školám Jihočeského kraje. Výhoda středisek spočívá v jejich rozmístění v kraji, v dosažitelnosti i pro menší školy a školská zařízení, v pružné reakci na potřeby škol a kraje, znalosti terénu a také v komplexnosti poskytovaných služeb.

Po přijetí nového školského zákona došlo ke změně poskytování finančních prostředků krajům ze státního rozpočtu prostřednictvím MŠMT na úhrady výdajů za mzdové, účetní a další služby. Tím odpadla dominantní služba středisek služeb školám vůči školám zřizovaným krajem i obcemi. Po neschválení zákona o rozpočtovém určení daní nedošlo k převedení finančních prostředků na kraj pro DVPP a MŠMT řeší problém financování dalšího vzdělávání v krajích vyhlášením rozvojového programu pouze zařízení pro DVPP samostatně zřízeným krajem, které mají DVPP jako hlavní činnost. S ohledem na změny ve financování v oblasti služeb a dalšího vzdělávání a předpokládané další změny nejen ve vzdělávání pedagogických pracovníků a s tím související jejich kariérní růst, ale také ve vzdělávání společnosti jako celku – další vzdělávání v rámci celoživotní učení, schválil kraj zřízení Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků při Středisku služeb školám v Českých Budějovicích a následně schválil svým usnesením splnutí všech středisek služeb školám v jednu organizaci s názvem Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám, České Budějovice, s účinností od 1.1.2006. Rozmístění v rámci okresů v kraji zůstane zachováno, ale bude mít jednotné vedení, a tím větší možnost pro uskutečňování projektů dalšího vzdělávání pedagogů vyhlášených MŠMT, krajem nebo EU, s vizí organizace, která bude hrát důležitou úlohu organizační a koncepční i v rámci dalšího vzdělávání dospělých, v udělování akreditací a osvědčení.

Závěr:

Hlavní úkoly organizace zajišťující další vzdělávání:

- tvorba projektů v návaznosti na vstup ČR do EU a využití poskytovaných finančních prostředků z Evropských fondů, které budou sloužit jako zdroj financování organizace a dalšího vzdělávání pedagogů;
- komunikační prostředek mezi MŠMT, krajem, vysokými školami a školami, školskými zařízeními zřízenými Jihočeským krajem, které jsou ochotny a schopny se podílet na dalším vzdělávání pedagogů a dospělých;
- podpora krajských priorit vzdělávání pedagogů s ohledem na změny probíhající ve školství – tvorba školních vzdělávacích programů, jazykové vzdělávání, evaluace škol, nové formy, metody a přístupy ke vzdělávání.

II.2.8 Další vzdělávání v rámci celoživotního učení pro všechny

Další vzdělávání je vedle počátečního vzdělávání součástí celoživotního učení. Má široké zaměření, vedle zájmového vzdělávání a občanského vzdělávání je zaměřeno na kvalifikační vzdělávání (zvyšování a prohlubování kvalifikace, získávání kvalifikace, zaškolení, zaučení) a rekvalifikační vzdělávání a další odborná školení (odborná způsobilost).

Sektoru dalšího vzdělávání však chybí ucelená koncepce a nezbytné legislativní a institucionální podmínky, které by jeho rozvoj usměrňovaly a koordinovaly. Ve srovnání s EU chybí v České republice vzdělávací a výcviková centra pro dospělé. Zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání by měl napomoci zvýšení účasti občanů na tomto druhu vzdělávání, zlepšit motivaci k dalšímu vzdělávání jak ze strany zaměstnanců, tak i zaměstnavatelů a rychlejší rozvoj nabídky vzdělávacích aktivit.

Jihočeský kraj má v rámci AP PRK další vzdělávání jako prioritu, kterou bude ve svých rozvojových záměrech podporovat.

Další vzdělávání v Jihočeském kraji poskytují zejména instituce vzdělávání dospělých, podniky a organizace, střední, vyšší odborné a vysoké školy, poradenské firmy a profesní sdružení, neziskové organizace atd.

Školami je nabízeno zejména jako studium při zaměstnání, včetně nástavbového studia, dále prostřednictvím rekvalifikačních a specializovaných kurzů. Rekvalifikace provádí školy v hlavní, ale zejména v doplňkové činnosti. Převaha kurzů je zaměřena na obsluhu počítačů, sváření, účetnictví a vzdělávání v oborech, které školy vyučují.

Na území Jihočeského kraje funguje mimo škol také přes 50 dalších vzdělávacích institucí pro veřejnost, které poskytují hlavně jazykové a počítačové vzdělávání, vzdělávání v oblasti odborné způsobilosti, vzdělávání pro podnikatele atd.

Úřady práce zajistily rekvalifikaci prostřednictvím vzdělávacích institucí (včetně škol) v kraji celkem pro 2.100 uchazečů o zaměstnání.

Závěr:

Strategickým cílem a prioritou kraje v oblasti dalšího vzdělávání je podpora vzdělávání dospělých se zaměřením na :

- spolupráci s NÚOV při přípravě systému certifikací a monitorování kvality dalšího vzdělávání;
- rozvoj dalších forem vzdělávání (distanční vzdělávání, e-learning);
- rozšíření poradenských a informačních služeb.

III. Přístup ke vzdělávání

III.1 Změny v denním studiu a v ostatních formách studia

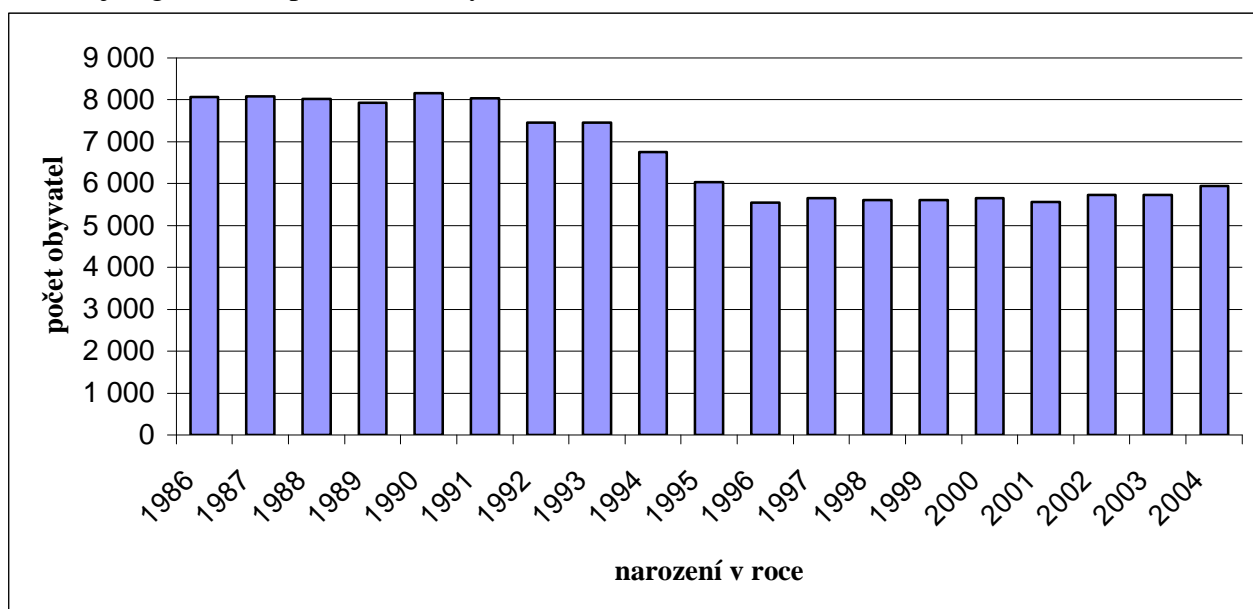
Změny v denním studiu (zápisy, výmazy nových oborů) jsou popsány na str. 9.

III.1.1 Demografická projekce kraje

Pro posouzení demografického vývoje obyvatelstva ve věku základní školní docházky a studia na středních školách jsou hodnoceny počty obyvatel do věku devatenácti let. Ve statistických rozborech se pracuje s kontingenty obyvatel ve věku 3 až 5 let, 6 až 14 let a 15 až 18 let. Zdrojem informací je dokument Českého statistického úřadu „Věkové složení obyvatelstva a jeho pohyb v Jihočeském kraji v roce 2002“. Aktuálně jsou analyzována data z let 2003 a 2004.

Hodnoty počtu obyvatel se pohybují v několika pásmech. V pásmu věku od dvanácti do osmnácti let je počet obyvatel na úrovni mírně převyšující osm tisíc s téměř nevýznamnými rozdíly. K poklesu počtu obyvatel dochází významně v pásmu sedmi až jedenáctiletých, kdy meziroční pokles představuje 500 až 700 obyvatel. V pásmu obyvatel předškolního věku je počet na úrovni 5600 dětí.

Následující graf uvádí počet narozených v letech 1986 až 2004

Zdroj: ročenky ČSÚ České Budějovice

Porovnáním počtu obyvatel na úrovni odpovídající kategorii dnešních středoškoláků s kategorií dětí předškolního věku je možné zjistit pokles počtu obyvatel zhruba na 70 %.

Pro posouzení vývojových trendů je možné uvést počet dětí mateřských škol i počet žáků základních a středních škol v uplynulých dvanácti letech.

Šk. rok	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	00/01	01/02	02/03	03/04	04/05
MŠ	20927	21326	22076	21618	20303	19745	19972	19224	18583	18442	18624	18673	18694
ZŠ a	72025	68809	66549	64889	71532	71049	70024	69163	69053	66463	64307	61954	59659
SŠ	33863	35495	39795	40813	32807	31592	29943	30927	33884	34151	34395	34443	34153

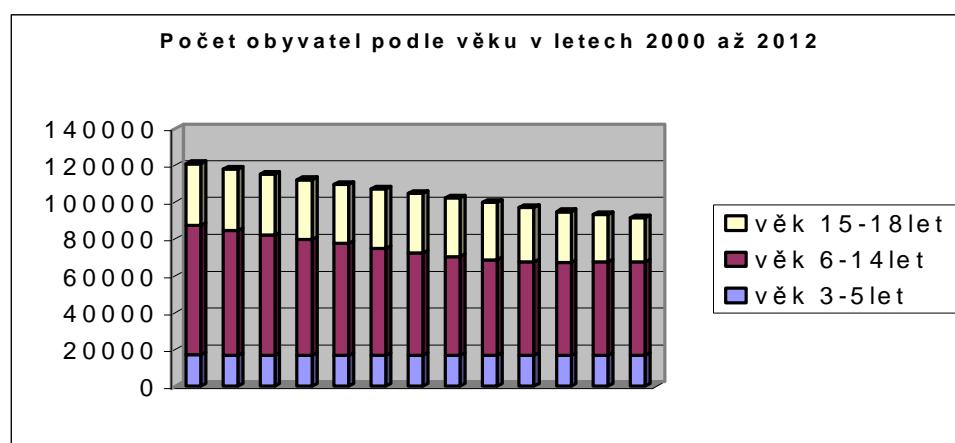
Zdroj: zahajovací výkazy KTÚ

Významný je pokles počtu žáků středních škol ve školních letech 1996/1997 až 1999/2000, který byl způsoben přechodem na devítiletou povinnou školní docházku, a na středních školách způsobil absenci vždy celého jednoho ročníku žáků.

Z počtu obyvatel ve věku do 18 let lze usuzovat na počty obyvatel ve věkových skupinách odpovídajících kategorií dětí předškolního věku, žáků základních škol i středních škol v perspektivě do roku 2012.

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
věk 3-5let	17166	16748	16804	16816	16822	16839	16800	16800	16800	16800	16800	16800	16800
věk 6-14let	70115	68025	65451	62988	60630	58095	55684	53802	51953	50782	50370	50666	50639
věk 15-18let	33604	33113	32839	32418	32245	32261	32210	31602	31099	29752	27714	25759	23937

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

Pokles počtu dětí v mateřských školách lze odvozovat pouze z odhadu počtu narozených, neboť děti mateřských škol v roce 2010 se narodily po roce 2004. Odhad vychází z předpokladu, že populační pokles nebude již dále pokračovat, a počet živě narozených dětí bude i nadále na úrovni 5.600. Důsledkem tohoto předpokladu je pak tvrzení, že se již pokles počtu dětí v mateřských školách téměř zastavil a procentě ho lze vyjádřit hodnotou 2,1 %, zatímco pokles v uplynulém desetiletí v mateřských školách byl 15,8 %. Pokles by byl vzhledem k populačnímu vývoji ještě větší, byl však částečně kompenzován přijímáním relativně vyššího počtu dětí z celkového objemu populace.

Významný pokles do roku 2010 nastane v celkovém počtu žáků základních škol, kdy očekávaný úbytek počtu žáků lze stanovit ve výši 28,2 %. Ve středních školách dojde do roku 2010 k relativnímu poklesu o 17,5 %, avšak další pokles bude ještě následovat v nadcházejících letech.

Vývoj počtu žáků procházejících středním vzděláváním bude demografickým vývojem velmi nepříznivě ovlivňován. Ve školním roce 1991/1992 bylo v osmých třídách 9 937 žáků a v devátých třídách 1 393 žáků. Z toho počtu odešlo ze základní školy 9 638 žáků, neboť 1.692 žáků osmých ročníků pokračovalo na základní škole devátou třídou. Ve školním roce 2001/2002 bylo v devátých třídách základní školy pouze 7 012 žáků, kteří vstupují do středních škol. K tomu počtu je však třeba připočítat zhruba 810 žáků, kteří studují víceletá gymnázia v ročnících, odpovídajících věkově prvnímu ročníku čtyřletého gymnázia. Přesto však od roku 1991 do současnosti poklesl počet žáků o více než 1 816, tj. ze 9 638 na 7 822 ve školním roce 2000/2001, další výrazný pokles nás očekává, i když počet žáků na středních školách ovlivňují žáci i z jiných krajů, děti migrantů a azylantů.

Závěr:

Pokud by počet živě narozených dětí setrval na úrovni posledních pěti let a postupně všechny ročníky středních škol by byly naplněny počtem 5 600 žáků, bude to představovat celkový kontingent žáků ve věku 15-18 let na úrovni 22 400 žáků, a to znamená pokles oproti roku 2000 o celou jednu třetinu, tj. o 33 %.

Tento stav skutečně nastane v roce 2014, kdy v jednotlivých ročnících středních škol budou žáci, kterým bylo v roce 2003 do 7 let a narodili se tedy v letech 1996 až 2001. Stav žáků na středních školách však začnou klesat již v roce 2008, kdy do nich začnou vstupovat žáci nyní dvanáctiletí, u kterých se projevuje začátek klesajících tendencí v populačním trendu.

Další pokles dětí po roce 2014 bude zatím zastaven, neboť počet dětí narozených v letech 1996 až 2003 má stagnující až mírně rostoucí tendenci.

III.1.2 Řešení optimalizace oborové nabídky škol

Žádosti ředitelů škol o zápis nových oborů, popřípadě o jiné změny v rejstříku škol a školských zařízení, jsou posuzovány na základě oborové nabídky v kraji, potřeb trhu práce a demografického vývoje. OŠMT sleduje nabídku škol, počty přihlášených a přijatých, které pravidelně vyhodnocuje. Sleduje vývoj poměru mezi jednotlivými druhy škol (G, SOŠ, SOU), který se výrazně neodchyluje od republikového průměru, a proto doporučuje zařazování nových oborů výměnou za obory jiné, doporučuje podle potřeb zařízení jiné formy studia jako alternativu k denní formě nebo výměnu vyučovaných oborů za obory nově vzniklé na základě nových poznatků.

Protože všechny obory zařazené v rejstříku středních škol nejsou využívány k nabídce pro studium žáků vycházejících ze ZŠ, přistoupil OŠMT u škol, které zřizuje Jihočeský kraj, k jejich redukci s platností od 1.9.2005. Redukce zahrnovala obory dobíhající, které již byly nahrazeny obory novými, dále obory, které školy nevyučují déle než 3 roky, a dále též obory, které byly nabízeny neefektivně na více místech Jihočeského kraje a tím docházelo ke zbytečné roztržštěnosti oborové nabídky. Školám byly ponechány obory aktivní a některé obory rozšiřující nabídku školy v souladu s profilací školy.

Optimalizace oborové nabídky je žádoucí, neboť se stále menšími počty přihlášených do učebních oborů a vzhledem k očekávanému poklesu žáků na středních školách od roku 2008 přispěje k efektivitě vyučovacího procesu. Optimalizace oborové nabídky škol neznamena zúžení škály oborů v Jihočeském kraji, pouze žáci a zákonní zástupci musí počítat se skutečností, že jimi zvolený obor může být nabízen třeba jen na několika místech v kraji. Kapacity škol jsou dostatečné a při splnění podmínek přijímacího řízení umožňují studium i žákům z jiných krajů. Optimalizace oborové nabídky se netýká škol soukromých, protože do jejich rejstříku nemá OŠMT v současnosti možnost zasahovat.

Výmaz oborů a slučování škol je prováděno na základě potřeb zřizovatele s ohledem na demografický vývoj a ve vazbě na trh práce. Dřívější návrhy byly projednávány se sociálními partnery – Jihočeskou hospodářskou komorou, Regionální agrární komorou, zaměstnavatelskými svazy a se státními organizacemi – úřady práce a Českou školní inspekcí.

Od roku 2005 jsou žádosti o změny v rejstříku škol a školských zařízení projednávány v Radě pro rozvoj lidských zdrojů, dále ve VVVZ a schvalovány Radou Jihočeského kraje a podle školského zákona předkládány MŠMT ČR a KÚ k rozhodnutí.

Přehled slučování škol v letech 2003 až 2006

k 1.1.2003

SOŠ a SOU, Trhové Sviny, Školní 709 se SOU zemědělským a OU, Trhové Sviny, Husova 548 – **nástupnická organizace SOŠ, SOU a OU, Trhové Sviny, Školní 709;**

ISS technická, Milevsko, Čs. armády 777 se SOU zemědělským, OU a U, Veselíčko 1 – **nástupnická organizace ISS a OU, Milevsko, Čs. armády 777;**

SOU a U, Vimperk, Nerudova 267 se SOU zemědělským, OU a U, Dub 83 – **nástupnická organizace SOU, OU a U, Vimperk, Nerudova 267;**

SOU, Strakonice, Zvolenská 934 se SOU textilním a OU, Strakonice, Kochana z Prachové 163 – **nástupnická organizace SOU a OU, Strakonice, Zvolenská 934;**

k 1.1.2004

VOŠ lesnická a Střední lesnická škola B. Schwarzenberga, Písek, Lesnická 55 se Školním polesím Hůrka, Smrkovice – **nástupnická organizace VOŠ lesnická a Střední lesnická škola B. Schwarzenberga, Písek, Lesnická 55;**

k 1.7.2004

VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické, Č. Budějovice, Skuherského 3 se SOŠ technickou, SOU a U, Č. Budějovice, Lidická 31 – **nástupnická organizace VOŠ, SPŠ automobilní a SOU dopravní a technické, Č. Budějovice, Skuherského 3;**

SOŠ a SOU řemesel a služeb, Tábor, Bydlinkého 2474 se SOU potravinářským a U, Tábor, Angela Kančeva 2506 – **nástupnická organizace SOŠ a SOU řemesel a služeb, Tábor, Bydlinkého 2474;**

SOU zemědělské, Třeboň, Vrchlického 567 s ISS sklářskou, OU a Praktickou školou, Chlum u Třeboně, Tovární 362 – **nástupnická organizace SOŠ, SOU a OU, Třeboň, Vrchlického 567;**

k 1.1.2005

Střední zemědělská škola, Písek, Čelakovského 200 se Školním statkem, Dobešice 350 – **nástupnická organizace Střední zemědělská škola, Písek, Čelakovského 200;**

k 1.1.2006

ISS, Hněvkovice 1 se SOU, OU a U, Vodňany, Zeyerovy sady 43/II – **nástupnická organizace Střední škola, Hněvkovice 1;**

Odborné učiliště a Praktická škola, Lišov, 5. května 3 se SOU nábytkářským, Lišov, Krátká 699 – **nástupnická organizace SOU, Lišov, Krátká 699;**

SOU, Kaplice, Pohorská 86 s Obchodní akademií a Gymnáziem, Kaplice, Linecká 368 a Střediskem praktického vyučování, Kaplice, Náměstí 41 – **nástupnická organizace Gymnázium, SOŠ ekonomická a SOU, Kaplice, Pohorská 86;**

Střední zdravotnická škola a SOU, Č. Krumlov, Tavírna 342 se Střediskem praktického vyučování, Č. Krumlov, Tovární 117 a Střediskem praktického vyučování, Č. Krumlov, Pod Kamenem 179 – **nástupnická organizace SOŠ zdravotnická a SOU, Č. Krumlov, Tavírna 342;**

SOŠ, SOU a OU, Třeboň, Vrchlického 567 se SPŠ a SOU oděvním, Třeboň, Táboritská 1 – **nástupnická organizace SOŠ a SOU, Třeboň, Vrchlického 567;**

SOŠ, J. Hradec, Jáchymova 478 se SOU, J. Hradec, Miřiovského 678 – **nástupnická organizace SOŠ a SOU, J. Hradec, Jáchymova 478;**

SOŠ a SOU, Písek, Komenského 86 s Odborným učilištěm, Písek, Národní svobody 28 a se Střediskem praktického vyučování, Čížová 23 – **nástupnická organizace SOŠ a SOU, Písek, Komenského 86;**

Vyšší odborná škola lesnická, Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga, Písek, Lesnická 55 s ISS lesnickou, Vimperk, 1. máje 194 – **nástupnická organizace VOŠ lesnická, Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga, Písek, Lesnická 55;**

SOU, OU a U, Vimperk, Nerudova 267 s Domovem mládeže, Vimperk, náměstí Svobody 44 a se Střediskem praktického vyučování, Vimperk, Pasovská 148 – **nástupnická organizace Střední škola, Vimperk, Nerudova 267;**

Střední zemědělská škola, Tábor, Náměstí T. G. Masaryka 788 se Školním statkem, Tábor, Měšice, Chýnovská 223 – **nástupnická organizace Střední zemědělská škola, Tábor, Náměstí T. G. Masaryka 788;**

SOŠ a SOU řemesel a služeb, Tábor, Bydlinkého 2474 se SOŠ obchodní a SOU obchodní, Tábor, Lužnická 2572 a Střediskem praktického vyučování, Tábor, Žižkovo nám. 5 – **nástupnická organizace Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor, Bydlinkého 2474;**

Odborné učiliště a Praktická škola, Soběslav, Wilsonova 405 se Zvláštní školou, Veselí nad Lužnicí, K Zastávce 532/I a Zvláštní školou, Soběslav, Školní náměstí 56 – **nástupnická organizace Odborné učiliště, Praktická škola a Základní škola, Soběslav, Wilsonova 405;**

Pedagogicko-psychologická poradna, Č. Budějovice, Nerudova 59 s PPP Č. Krumlov, Špičák 114, PPP, Písek, Erbenova 722, PPP, Prachatice, Zlatá stezka 245, PPP, Strakonice, Chelčického 555 a PPP, Tábor, Vančurova 2904 – **nástupnická organizace Pedagogicko-psychologická poradna, Č. Budějovice, Nerudova 59;**

Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám, Č. Budějovice, Nemanická 7 se Střediskem služeb školám, J. Hradec, Otín 95 (dále jen SSŠ), SSŠ, Písek, Šobrova 2070, SSŠ, Strakonice, Chelčického 555 a SSŠ, Tábor, Vančurova 2904 – **nástupnická organizace Zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a Středisko služeb školám, Č. Budějovice, Nemanická 7;**

Ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež, Mačkov 79 se Speciálními školami, Blatná 505 – **nástupnická organizace Ústav sociální péče pro mentálně postiženou mládež a Základní škola speciální, Mačkov 79.**

Závěr.

Za období od 1.1.2003 do 1.1.2005 došlo na základě výše uvedeného slučování k uvolnění 3 objektů škol a tím zároveň i k úspoře v provozních výdajích cca ve výši 3 mil. Kč ročně. Jeden objekt v Chlumu u Třeboně byl vrácen nájemci, objekt v Dubu u Prachatic byl převeden bezúplatně na obec a jeden objekt ve Veselíčku je v nabídce k odprodeji. Došlo k úspoře cca 40 zaměstnanců, kterou lze kvantifikovat ve výši cca 7 mil. Kč na platech ročně.

Tímto opatřením došlo k lepší využitelnosti kapacity škol a koncentraci oborů do polyfunkčních škol. O další etapě snižování kapacit škol a školských zařízení bylo rozhodnuto usnesením č. 185/2005/ZK ze dne 21.6.2005 s účinností k 1.1.2006.

S kvantifikací provozních úspor lze počítat v 1. etapě do 3 let, tedy do konce roku 2008 a ve 2. etapě do 7 let, tedy do konce roku 2012. Úspory v platech budou sledovány meziročně.

III.2 Kvantitativní rozvoj vzdělávání na jednotlivých úrovních v denním studiu a v ostatních formách studia stanovený průchodem žáků vzdělávací soustavou

Zpracováno samostatně v příloze č. 2.

III.2.1 Předškolní vzdělávání v mateřských školách

Kvalita činnosti mateřských škol je v posledních letech pozitivně ovlivněna využíváním RVP pro předškolní vzdělávání, který přispěl ke změně pedagogického stylu, směřujícímu k osobnostně orientované výchově. Zkvalitňuje se také prezentace práce mateřských škol na veřejnosti využíváním moderních metod (webové stránky, školní časopisy). V této oblasti je třeba podpořit vybavování hlavně malých samostatných mateřských škol výpočetní technikou s přístupem na internet pro zkvalitnění komunikace a informovanosti.

Velká část mateřských škol zřizovaných obcemi (téměř 50 %) se po přechodu na právní subjektivitu v roce 2003 stala součástí škol základních, řada MŠ má několik dalších odloučených pracovišť, a to nejen v místě, ale i v okolních obcích. U velkých subjektů, vzniklých z několika MŠ se objevují problémy s organizací chodu školy a vedením zaměstnanců. Téměř 40 % z celkového počtu samostatných MŠ tvoří školy jednotřídní.

Ředitelkám mateřských škol přibýlo velké množství povinností v oblasti personální a ekonomické, zůstala ale nadále zachována vysoká míra přímé výchovné práce. Vysoká je odborná pedagogická způsobilost učitelek MŠ, nekvalifikované učitelky jsou zaměstnávány ojediněle, pouze na malou část pracovního úvazku a představují necelá 2 %.

Vzhledem k vyšším nárokům kladeným na kvalifikaci pracovníků mateřských škol v oblasti odborné, speciálně pedagogické a sociální otevírá Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích již druhým rokem tříleté prezenční i kombinované bakalářské studium učitelství pro mateřské školy. V rámci programu celoživotního učení mohou uchazečky s ukončeným středoškolským pedagogickým vzděláním, pracující s handicapovanými dětmi, získat odbornou speciálně pedagogickou průpravu dvouletým rozšiřujícím studiem speciální pedagogiky na Zdravotně-sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Vzhledem k velkému zájmu uchazeček o bakalářské studium na Pedagogické fakultě JU bude kraj iniciovat v následujících letech umožnění vzdělávání většímu množství učitelek mateřských škol.

Celkový počet mateřských škol (jednotlivých pracovišť) se od roku 2000 nadále snižuje, přestože počet zapsaných dětí do MŠ pozvolna vzrůstá.

Vývoj počtu mateřských škol (jednotlivých pracovišť)

Rok	počet MŠ	počet tříd	počet dětí	přepočet učitelek
2000	388	823	18 583	1463,8
2001	369	804	18 445	1436,8
2002	365	798	18 624	1421,5
2003	361	788	18 673	1383,9
2004	359	778	18 694	1352,5

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

Patrný je pokles počtu pedagogických pracovníků, počet dětí na jednu učitelku se naopak zvyšuje. V kraji činí počet dětí na učitelku v současné době 13,82 dítěte, v celorepublikovém průměru je to 13,02 dítěte na učitelku. Průměrná velikost mateřské školy (jednotlivého pracoviště) ve školním roce 2004/2005 je 52,07 dítěte na příslušné pracoviště a 24,02 dítěte na jednu třídu. Naplněnost kapacity mateřských škol v roce 2004/2005 činila 88,09 %.

Kapacita MŠ v souvislosti s populačním vývojem prozatím postačuje v jednotlivých okresech požadavkům rodičů na umístění. Zřizovatelé však vzhledem k vyššímu zájmu rodičů o umístění dětí do MŠ mnohem častěji žádají OŠMT o zvýšení kapacity mateřských škol tam, kde to hygienické podmínky dovolují. OŠMT v tomto školním roce řešil 17 odvolání zákonných zástupců dítěte proti rozhodnutí ředitele o nepřijetí dítěte k předškolnímu vzdělávání.

Lze konstatovat, že zejména ve městech se počty zapsaných dětí na třídách zvyšují. Negativním jevem je však průměrná docházka do mateřských škol, která se pohybuje v průměru okolo 60 % - 70 % přijatých dětí. V malých obcích, kde se nedaří kapacity škol dostatečně naplňovat, se objevují tendence přijímání většího počtu dětí mladších tří let. Podíl dětí mladších ze skupiny tříletých v MŠ v kraji představuje nyní 34,47 %, v celorepublikovém průměru činí 25,00 %. Podíl dětí starších ze 6letých činil 23,95 %.

Tam, kde to dovolují kapacity škol, je třeba umožnit zapojení všech dětí odpovídajícího věku do předškolního vzdělávání tak, aby nebyly z docházky vyřazovány děti, jejichž matky jsou na mateřské dovolené nebo nezaměstnané a dále děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí.

Lze konstatovat, že pokles dětí v mateřských školách se zastavil a do budoucna se dá předpokládat mírný nárůst. Počet pětiletých dětí v MŠ se i v následujících letech udrží přibližně na úrovni 98 %. Necelé jedno procento dětí je v péči mateřských škol speciálních.

Jihočeský kraj zřizuje 1 samostatnou mateřskou školu speciální, ostatních 6 mateřských škol speciálních je součástí jiných zařízení. Zřizovateli dalších 4 mateřských škol speciálních jsou církve, soukromník a MŠMT. Školy zřizované krajem budou v následujících letech zachovány ve stejném počtu, vývoj škol ostatních zřizovatelů nelze jednoznačně stanovit.

Úkoly Jihočeského kraje ve spolupráci se zřizovateli MŠ pro období 2006 - 2009:

- **zajistit všeobecnou dostupnost předškolního vzdělávání všem dětem odpovídajícího věku, dětem matek na mateřské a rodičovské dovolené, dětem nezaměstnaných matek, přednostně dětem v posledním roce před nástupem školní docházky;**
- **zajistit rovnost příležitostí ve vzdělávání zohledněním potřeb dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (posílení individuální integrace);**
- **podpořit programy a opatření zaměřené na zvýšení počtu dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, které budou absolvovat předškolní vzdělávání v mateřských školách nebo přípravných třídách;**
- **vzhledem k potřebě pedagogů MŠ zvládat širší spektrum odborných, speciálně pedagogických i sociálních znalostí a dovedností podporovat další studium na VOŠ, případně na VŠ formou bakalářského studia;**
- **ředitelkám MŠ a budoucím vedoucím pracovnícím zajistit nezbytnou kvalifikační přípravu v oblasti managementu se zaměřením na oblast právní, personální, ekonomickou a koncepční (studium pro ředitele škol a školských zařízení FS I organizované NIDV);**
- **podpořit dovybavení mateřských škol v kraji výpočetní technikou pro větší informovanost a operativní komunikaci MŠ s úřady.**

III.2.2 Základní vzdělávání

Základní škola poskytuje základní vzdělání, připravuje žáky pro další studium a praxi. Povinná školní docházka je plněna v devíti ročnících rozdělených na první stupeň základní školy (tvořený 1. až 5. ročníkem) a druhý stupeň základní školy (tvořený 6. až 9. ročníkem). Základní školy, které mají všech devět ročníků, jsou nazývány školou plně organizovanou, pokud má škola všechny, nebo několik tříd prvního stupně, je označována jako škola malotřídní.

Vyučování na základních školách v Jihočeském kraji probíhá podle vzdělávacího programu Základní škola čj. 21 264/2004-22. V malé míře je vyučování vedeno podle vzdělávacího programu Obecná škola čj. 12 035/97-20, převážně však na prvním stupni a bez návaznosti na stupeň druhý, prvním rokem se objevuje i vyučování podle programu Národní škola čj. 15 724/97-20. Jedna základní škola vyučuje podle alternativního vzdělávacího programu Waldorfská škola čj. 23 641/96-20.

V Jihočeském kraji jsou dvě základní školy církevní, z nichž jedna je součástí Biskupského gymnázia Č. Budějovice, jedna základní škola soukromá a 232 základních škol, které zřizuje obec. Počet základních škol v Jihočeském kraji se snížil a v nadcházejících letech je předpoklad, že ještě poklesne. Důvodem je ubývající počet žáků (šk. rok 2004/2005 zrušení Základní školy Smilovy Hory, okres Tábor), neudělení výjimky z průměrného počtu žáků na třídu (šk. rok 2004/2005 vyřazení z rejstříku škol a školských zařízení Základní škola Hlavatce, okres Tábor) a sloučení několika základních škol (město Tábor k 1.1.2005) do jednoho právního subjektu.

Porovnání počtu základních škol v jednotlivých letech

Šk. rok	plně organizované základní školy	zákl. školy pouze s I.st.	základní školy celkem
2000/2001	169	83	252
2001/2002	169	81	250
2002/2003	166	80	246
2003/2004	164	74	238
2004/2005	157	75	232

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ. Veškeré další údaje v tabulkách jsou uváděny pouze za základní školy zřizované obcí.

S nízkým počtem dětí přicházejících do ZŠ souvisí snižování počtu škol a ten zpětně ovlivňuje počet žáků ve třídách. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v § 23 odst. 3 opravňuje zřizovatele povolit výjimku do čtyř dětí, žáků a studentů z počtu stanoveného prováděcím právním předpisem pouze za předpokladu, že v případě nižšího počtu uhradí zvýšené výdaje na vzdělávací činnost školy, v případě vyššího počtu za předpokladu, že zvýšení počtu dětí, žáků a studentů není na újmu kvalitě vzdělávací činnosti školy a jsou splněny podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví.

Tyto počty žáků základních škol nejsou způsobeny pouze celkovým poklesem počtu žáků, ale vliv na tuto situaci mají i odchody žáků do víceletých gymnázií. Protože zákon neumožňuje sloučení několika ročníků základní školy druhého stupně do jedné třídy a na prvním stupni spojit pro velkou naplněnost ročníků třídy nelze, jsou nuceny některé školy uzavřít druhý stupeň zcela. Při spojování ročníků se často potýkají zřizovatelé s problémem splňování podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví, ať již z důvodu starší budov, nebo z nedostatku financí na rekonstrukce a současném doplácení zvýšených výdajů na vzdělávací činnost školy při nízkém počtu dětí.

Na dokreslení situace lze uvést i porovnání údajů o počtu žáků na prvním stupni (1. tř.- 5. tř.) a žáků na stupni druhém (6.tř. - 9.tř.).

Porovnání počtu žáků I. stupně a žáků II. stupně

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
žáků I.st.	37 985	36 224	33 610	32 112	30 280
žáků II.st.	27 991	28 062	27 976	27 408	27 408
žáků celkem	65 976	64 286	61 586	59 520	57 600

Od těchto počtů se odvíjí i počet tříd a učitelů. Uspokojivý se může zdát vzrůst průměrného počtu žáků na třídu, nesouhlas je však slyšet jak z řad rodičovské veřejnosti, tak z řad pedagogických pracovníků. Obava vzniká z důvodu nárůstu počtu jedinců vyžadujících individuální péči (integrování žáci, žáci nadaní), a tím z narůstajících nároků na pedagogické pracovníky.

Klesá počet tříd, zvyšuje se průměrný počet žáků na třídu

	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
žáků celkem	65 976	64 286	61 586	59 520	57 600
třídy celkem	3 069	3 005	2 896	2 806	2 697
průměrný počet žáků na třídu	21,5	21,39	21,27	21,21	21,35

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

Počty učitelů

	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05
učitelé vč. ředitele a zástupců	4 227	4 170	4 057	3 914
z toho nekvalifikovaní	315	316	295	293
% nekvalifikovaných z celkového počtu	7,45	7,57	7,27	7,48
přepočtení na plně zaměstnané	3 916,7	3 851,9	3 748,4	3 621,4

Zdroj: zahajovací výkazy KÚ

Snížení absolutního počtu neaprobovaných učitelů nelze chápat jako klad, protože po přepočtu na procenta zjistíme, že jde stále o 7 % z celkového počtu učitelů.

Závěr :

Při porovnání celkového počtu škol, tříd a žáků, mají tyto počty stále klesající hodnoty v celé republice. V následujících letech předpokládáme nadále snižování počtu škol v kraji. Mnoho času budou školy v celé republice vynakládat na vypracování školních vzdělávacích programů.

III.2.3 Přístup k terciárnímu vzdělávání se zaměřením na vyšší odborné školy

Význam a současně rozvoj terciárního vzdělávání je založen na prokazatelné skutečnosti, že vzdělání obyvatel jednoznačně ovlivňuje ekonomiku, prosperitu a celkovou úspěšnost kraje.

Z těchto důvodů Jihočeský kraj terciární vzdělávání podporuje a má zájem zajišťovat svým obyvatelům možnost vysokoškolského studia v co největší míře přímo v regionu.

V současné době zde tento typ vzdělávání kromě 5ti fakult Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, fakulty managementu VŠE Praha v Jindřichově Hradci, Vysoké školy evropských a regionálních studií, o.p.s., v Č. Budějovicích, nabízí i celá řada VOŠ, některé z nich ve spolupráci s vysokými školami.

Z celkového počtu 15 VOŠ (z nichž pouze 3 jsou samostatné, ostatní byly zřízeny při středních školách) je jich 6 v Českých Budějovicích (4 jsou zřízeny krajem a 2 soukromé), 3 v Písku (2 „krajské“ a 1 soukromá), 3 v okrese Strakonice (Strakonice, Volyně, Vodňany - všechny „krajské“), 2 v Táboře (obě „krajské“) a 1 v Prachaticích („krajská“). Žádná VOŠ nebyla zřízena v okresech Jindřichův Hradec a Český Krumlov.

Zájem o studium na VOŠ v Jihočeském kraji mírně převyšuje republikový průměr a o absolventy VOŠ se zaměstnavatelé zajímají především v souvislosti s oborem, který vystudovali, dále pak podle celkové nabídky pracovních příležitostí v daném místě.

Velký význam pro budoucí uplatnění absolventů VOŠ v praxi má ta skutečnost, že studium klade důraz na poskytování využitelných praktických znalostí. VOŠ připravují prakticky zaměřené odborníky, kteří jsou schopni se v krátké době zapracovat, jsou samostatní, adaptabilní, umí pracovat v týmu i komunikovat. Tyto požadavky na profil absolventa VOŠ vyplynuly především z řady konzultací se zástupci podnikatelské praxe.

Stále častější je spolupráce VOŠ s vysokými školami nejen v rámci České republiky, ale i se zahraničními vysokými školami. V současné době se připravuje zákon, jímž se bude transformovat VOŠ, Okružní, Č. Budějovice na neuniverzitní veřejnou vysokou školu s výukou bakalářských oborů „Stavebnictví“ a „Ekonomika a management“. Zdá se, že stoupajícím přijímáním studentů do bakalářského studia VŠ se začíná projevovat nižší zájem o VOŠ, ale zatím tento trend není potvrzen v delší časové řadě.

Dle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon v platném znění, bude každý vzdělávací program v příslušném oboru vzdělávání pro jednotlivou VOŠ podléhat akreditaci, kterou bude udělovat pouze MŠMT (do tří let od účinnosti zákona, tedy do 1.1.2008 musí být stávající vzdělávací programy VOŠ akreditovány).

Tento postup zřejmě přinese i redukci počtu vzdělávacích programů VOŠ a bude i třídícím hlediskem pro uplatnění kvality v rámci VOŠ. Tento trend hodnotí kraj jako pozitivní neboť od roku 1996 bylo povoleno nadměrné množství oborů VOŠ po splnění především formálních ukazatelů. Kraj doufá, že akreditace přinese přísnější kritéria pro další existenci VOŠ. Do té doby nepovažuje kraj za účelné pracovat na strategii regionálního rozvoje VOŠ.

Podporované změny rozvoje oborové struktury nejen u VOŠ jsou specifikovány na str. 9 DLZ kraje.

IV. Ekonomický výhled na roky 2006 - 2009

Zpracováno samostatně v příloze č. 1

V. Závěr

Cíle změn v rejstříku škol a školských zařízení

U škol:

- dosáhnout většího počtu žáků ve sloučené škole;
- uvolnit postupně prostory (budovy) a snížit provozní a mzdové náklady;
- dosáhnout větší koncentrace oborů a posílit managerské kompetence ředitele nové nebo přejímající organizace;
- zachovat minimální strukturu středního školství v obcích s rozšířenou působností (dále jen „obce III“) - gymnázium a střední škola – základní nabídka oborů s výučním listem a maturitou;
- zajistit vyváženou proporcii mezi vzdělávací nabídkou gymnaziálního (všeobecného) vzdělávání a odborného vzdělávání (obory SOŠ a SOU);
- opatření v rejstříku škol a školských zařízení budou realizována celokrajsky a v tomto smyslu plošně.

Proporcionální podíl žáků ve struktuře středního školství v kraji

	počet žáků v roce 2004/2005	% zastoupení žáků daného typu školy z celku středního školství	počet žáků v roce 2013/2014	% zastoupení žáků daného typu školy z celku středního školství
Gymnázia (4 letá a vyšší stupeň víceletých)	6 205	19 %	5 245	23 %
SOŠ	13 579	42 %	9 847	43 %
SOU(+nástavby)	11 863	36 %	7 657	31 %
speciální školy		3 %		3 %

Zdroj: demografické projekce

U školských zařízení:

- u pedagogicko-psychologických poraden vytvořit jednu organizaci, která bude prosazovat jednotný odborný a metodický přístup v souladu s vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a šk. poradenských zařízeních;
- ze středisek služeb školám vytvořit jednu organizaci, která bude nabízet služby všem školám v kraji, především s ohledem na zajištění dalšího vzdělávání pedagogů a programů vyhlášených MŠMT a EU v této oblasti, tyto programy jsou koncipovány vždy s celokrajskou garancí;
- střediska praktického vyučování sloučit se školami, pro které poskytují služby a tím dosáhnout normativního srovnání nákladů a efektivnějšího využití technické infrastruktury pro zajištění praktického vyučování.

Časový harmonogram změn v rejstříku škol

1. etapa s účinností k 1.1.2006

- snížení počtu středních škol	celkem o 8
- snížení počtu speciálních škol	celkem o 3
- snížení počtu školských zařízení	celkem o 17
Celkem snížení	o 28, z počtu 169 na počet 141

Rámcový záměr 2. etapy s účinností k 1.1.2010

- snížení počtu středních škol	cca o 7-10
- snížení počtu školských zařízení	cca o 3-6
- snížení počtu ZUŠ	cca o 3-6
- snížení počtu speciálních škol	cca o 3-6

Výsledkem změn je předpoklad existence cca 119 škol a školských zařízení zřizovaných Jihočeským krajem. OŠMT doporučuje pro 2. etapu stejné cíle jako pro 1. etapu.

Vzhledem k výrazně snižující se populaci v období 2. etapy změn v rejstříku škol a školských zařízení bude významným faktorem zohledňovaným při návrhu změn v rejstříku škol a školských zařízení i kvalita školy, včetně uplatnění jejích absolventů na trhu práce, příp. úspěšnost absolventů při vstupu do systému terciárního vzdělávání a aktivity školy v procesu celoživotního učení.

Postavení soukromých a církevních škol a školských zařízení v systému školství kraje

Proporce mezi školami a školskými zařízeními zřizovanými krajem a školami a školskými zařízeními soukromými a církevními jsou v současné době vyvážené, ale **OŠMT nebude s ohledem na demografický pokles doporučovat další otevírání soukromých a církevních škol a školských zařízení a zvyšování jejich kapacit.** Nabídka těchto škol a školských zařízení již vhodně a dostatečně doplňuje nabídku krajských škol a školských zařízení.

Princip struktury středního školství v obci III

Na základě analýzy počtu škol a školských zařízení a jejich oborů v jednotlivých obcích III OŠMT navrhuje v I.etapě zachovat princip zajištění základní struktury středního školství v územním obvodu obce III (jedno gymnázium a střední škola se základní oborovou strukturou oborů s výučním listem a maturitou).

Slučování gymnázií se střední odbornou školou, středním odborným učilištěm v rozsahu obce III bude OŠMT doporučovat spíše ve výjimečných případech při významné úspoře provozních a mzdových nákladů.

Strategický cíl změn v rejstříku škol a školských zařízení

Základním strategickým cílem je škola s počtem mezi 500 až 700 žáky, neboť při poklesu potenciálních uchazečů o 30 % se bude tato škola profilovat jako škola s počtem mezi 350 až 500 žáky.

V případě, že bude zájem udržet systém středního školství v rozsahu obcí III, musí kraj po dohodě s obcí III rozhodnout o eventuálním dofinancování této školy ze zdrojů kraje, obcí III nebo podnikatelských subjektů (v důsledku nenaplnění školy zvýšené provozní a mzdové náklady).

Přílohy:

č. 1. Ekonomický výhled na roky 2006-2009

č. 2. Průchod žáků vzdělávací soustavou v období 2003/2004 až 2013/2014